МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота
магістра

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ДЕІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Виконав: магістрант 2-го курсу, групи 8.2813-пуа
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
О. Д. Литвинець

Керівник: професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, д.філос.н., доцент Глазунов В. В.

Рецензент: завідувач кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, д.філос.н., професор Бутченко Т. І.

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
професор кафедри філософії,
публічного управління та
соціальної роботи, д.філос.н.,
доцент
_____ В. В. Глазунов
«____» _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТУ

Литвинцю Олександру Дмитровичу

1. Тема роботи ____ Публічно-управлінські механізми деінституціалізації корупції в органах державної влади
керівник роботи Глазунов Володимир Володимирович, д.філос.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «11» березня 2024 року № 434-с

2. Строк подання студентом роботи 4 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи 1. Сухонос В. В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах: науково-теоретичні аспекти : монографія. Суми : Унів. кн., 2015. 85 с. 2. Василевич В. В., Василевська Т. Е., Нестерович В. Ф. та ін. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Проаналізувати наукові дослідження, присвячені проблематиці запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. 2. Уточнити основні поняття та терміни, пов'язані із запобіганням корупції, такі як «корупція», «запобігання корупції», «корупційний ризик», «неправомірна вигода». 3. Визначити методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. 4. Дослідити правову регламентацію процесу запобігання корупції на місцевому рівні. 5. Здійснити огляд організаційних форм та інструментів запобігання корупції в органах

місцевого самоврядування. 6. Провести комплексний аналіз стану корупції в органах місцевого самоврядування в Україні за останні роки. 7. Провести компаративний аналіз досвіду іноземних країн у запобіганні корупції та можливості його адаптації до українських реалій. 8. Обґрунтувати напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування із застосуванням інноваційних технологій.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

__ _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Глазунов В.В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, д.філос.н., доцент	28.05.2024	28.05.2024
Розділ 2	Глазунов В.В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, д.філос.н., доцент	30.08.2024	30.08.2024
Розділ 3	Глазунов В.В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, д.філос.н., доцент	17.11.2024	17.11.2024

7. Дата видачі завдання 10 квітня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Березень – квітень 2023	виконано
2.	Бібліографічний пошук	Травень 2023	виконано
3.	Розробка основних положень роботи	Червень 2023	виконано
4.	І розділ	Червень – серпень 2023	виконано
5.	ІІ розділ	Серпень – жовтень 2023	виконано
6.	ІІІ розділ	Жовтень – листопад 2023	виконано
7.	Систематизація висновків	Листопад – грудень 2023	виконано
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2023	виконано

Студент _____ О. Д. Литвинець

Керівник роботи _____ В. В. Глазунов

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О. В. Заїка

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 87 сторінок, 79 позицій у списку літератури, 10 таблиць, 15 рисунків, 4 додатків.

Ключові слова: корупція, місцеве самоврядування, антикорупційна діяльність, прозорість, ефективність управління.

Мета дослідження: розробка ефективних механізмів запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування з урахуванням сучасних викликів та міжнародного досвіду.

Об'єкт дослідження: діяльність посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження: процеси запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Методи дослідження: аналіз літератури, компаративний метод, емпіричний аналіз, дедукція, індукція, структурно-функціональний підхід.

Наукова новизна дослідження: запропоновано підходи до запобігання корупції в органах місцевого самоврядування шляхом впровадження сучасних технологій, посилення прозорості процедур і підзвітності посадових осіб. Розроблено рекомендації з адаптації міжнародного досвіду в українському контексті.

Гіпотеза дослідження: запровадження новітніх технологій, вдосконалення правової бази та підвищення рівня громадської активності сприятиме значному зменшенню корупційних проявів на місцевому рівні.

Висновки:

1. Сучасна система запобігання корупції в органах місцевого самоврядування потребує удосконалення через впровадження інноваційних технологій та методів громадського контролю.

2. Ефективна антикорупційна діяльність можлива лише за умови комплексного підходу, який включає прозорість, підзвітність, участь громадянського суспільства і міжнародні стандарти.

3. Впровадження інноваційних технологій, таких як блокчейн, може значно знизити корупційні ризики, зокрема у сфері управління фінансами та державних закупівель.

4. Аналіз іноземного досвіду свідчить про необхідність більшого акценту на профілактичних заходах та розширення можливостей громадського моніторингу.

SUMMARY

The qualification paper consists of 88 pages, 79 references, and 10 tables, 15 diagrams.

Keywords: corruption, local self-governance, anti-corruption activities, transparency, governance efficiency.

Research Objective: to develop effective mechanisms for preventing corruption in the activities of local self-governance officials, taking into account modern challenges and international experience.

Object of Research: the activities of officials of local self-governance bodies.

Subject of Research: the processes of preventing corruption in the activities of local self-governance officials.

Research Methods: literature review, comparative method, empirical analysis, deduction, induction, structural-functional approach.

Scientific Novelty: innovative approaches to preventing corruption in local self-governance bodies have been proposed by introducing modern technologies, enhancing procedural transparency, and ensuring accountability of officials. Recommendations for adapting international experience to the Ukrainian context have been developed.

Research Hypothesis: the implementation of advanced technologies, improvement of the legal framework, and increasing civic engagement will significantly reduce corruption at the local level.

Conclusions:

1. The current system of corruption prevention in local self-governance bodies requires improvement through the implementation of innovative technologies and methods of public oversight.

2. Effective anti-corruption activities are achievable only through a comprehensive approach, which includes transparency, accountability, involvement of civil society, and adherence to international standards.

3. The introduction of innovative technologies, such as blockchain, can significantly mitigate corruption risks, particularly in the fields of financial management and public procurement.

4. An analysis of foreign experience demonstrates the necessity of emphasizing preventive measures and expanding opportunities for public monitoring.

ЗМІСТ

ВСТУП 7
РОЗДІЛ 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 10
1.1. Аналіз наукових досліджень у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні 10
1.2. Основні поняття та терміни, пов'язані із запобіганням корупції в органах місцевого самоврядування 17
1.3. Методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції 25
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 32
2.1. Правова регламентація процесу запобігання корупції 32
2.2. Організаційні форми процесу запобігання корупції в органах місцевого самоврядування 40
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ 50
3.1. Стан корупції в органах місцевого самоврядування в Україні за останні роки 50
3.2. Компаративний аналіз зарубіжного досвіду запобігання корупції в місцевому самоврядуванні 57
3.3. Напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування 64
ВИСНОВКИ 69
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ 74
ДОДАТКИ 83

ВСТУП

Актуальність дослідження проблеми запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування обумовлена її негативним впливом на розвиток суспільства та місцевих громад. Корупція підриває довіру громадян до органів влади, знижує ефективність управлінських рішень та гальмує соціально-економічний розвиток на місцевому рівні. Сучасні антикорупційні механізми часто виявляються недостатньо дієвими, що створює передумови для зловживань і послаблення демократичних засад управління. Успішна боротьба з корупцією в місцевому самоврядуванні є критично важливою, оскільки саме цей рівень влади безпосередньо впливає на якість життя населення. Впровадження нових методів і технологій запобігання корупції дозволить посилити прозорість і підзвітність посадових осіб, що є основою довіри до влади. Загалом, дослідження цієї теми відповідає сучасним потребам суспільства і має значний практичний потенціал.

Проблемна ситуація дослідження – низький рівень ефективності сучасного процесу запобіганню корупції. Корупційні схеми залишаються стійкими через недостатню адаптацію існуючих методів до сучасних реалій та викликів. Це ускладнює забезпечення прозорості роботи органів місцевого самоврядування, що негативно впливає на довіру громадян. Відсутність ефективних інструментів контролю та слабке використання інноваційних технологій поглиблює проблему та ускладнює реалізацію антикорупційних заходів.

Об'єкт дослідження – діяльність посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – процес запобігання корупції в діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Метою дослідження є розробка і обґрунтування ефективних механізмів запобігання корупції, які враховують сучасні виклики та специфіку місцевого самоврядування.

Завдання дослідження:

- провести аналіз наукових досліджень у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні;
- дослідити основні поняття та терміни, пов'язані із запобіганням корупції в органах місцевого самоврядування;
- охарактеризувати методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції;
- надати правову регламентацію процесу запобігання корупції;
- визначити організаційні форми процесу запобігання корупції в органах місцевого самоврядування;
- охарактеризувати стан корупції в органах місцевого самоврядування в Україні за останні роки;
- провести компаративний аналіз зарубіжного досвіду запобігання корупції в місцевому самоврядуванні;
- запропонувати напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування.

Новизна дослідження полягає у пропозиції нових підходів до організації антикорупційної діяльності на місцевому рівні, зокрема шляхом впровадження сучасних технологій, посилення громадського контролю та вдосконалення системи прозорості прийняття рішень. Запропоновані підходи спрямовані на підвищення ефективності контролю шляхом автоматизації процесів та використання цифрових платформ для моніторингу. Розвиток громадянських ініціатив сприятиме більш активному залученню суспільства до процесу протидії корупції. Дослідження також передбачає розробку механізмів, що дозволять забезпечити більш відкриту комунікацію між місцевими органами влади та громадянами.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що впровадження оновлених елементів, таких як нові методи, принципи або засоби, здатне суттєво підвищити ефективність системи запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. Новітні технології, такі як блокчейн, можуть забезпечити прозорість у фінансових операціях і мінімізувати можливості для зловживань. Підвищення

рівня підзвітності посадових осіб через незалежний моніторинг і аудити сприятиме зменшенню корупційних ризиків. Удосконалення освітніх програм для посадовців та активістів допоможе сформувати більш глибоке розуміння важливості антикорупційних заходів.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, в яких послідовно досліджуються теоретичні основи, сучасний стан проблеми та пропонуються практичні рекомендації, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Аналіз наукових досліджень у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні

Запобігання корупції у місцевому самоврядуванні є однією з ключових проблем сучасного управління. Ефективна протидія цьому явищу потребує не лише політичної волі, але й ґрунтовного теоретичного та практичного осмислення. Наукові дослідження відіграють важливу роль у формуванні ефективних стратегій, інструментів і механізмів для зменшення корупційних ризиків.

Монографії, присвячені питанням запобігання корупції, є фундаментальними джерелами знань, які дозволяють поглибити розуміння проблеми на теоретичному рівні. Вони пропонують системний аналіз явища, описують причини, наслідки та шляхи подолання корупційних проявів. Особливістю монографічних досліджень є їх комплексний підхід, що враховує як теоретичні, так і практичні аспекти. Вивчення цих праць допомагає виокремити загальні закономірності та специфіку корупційних ризиків у місцевому самоврядуванні. Монографічні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні систематизовано в Додатку А (табл. «Монографічні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні»).

Запобігання корупції в місцевому самоврядуванні є складною і багатовимірною проблемою, що потребує комплексного підходу до дослідження та впровадження ефективних практик. Монографії, присвячені цій темі, формують цілісне уявлення про масштаби проблеми, її причини та можливі шляхи подолання, спираючись на теоретичні основи, аналіз нормативно-правової бази, міжнародний досвід і приклади успішних практик.

Наукові праці Басанцова І. В., Зубаревої О. О. [1], Василевича В. В., Василевської Т. Е., Нестеровича В. Ф. [2] та інших авторів висвітлюють важливість системного підходу до формування антикорупційної політики. Ці дослідження підкреслюють, що корупція в Україні є не лише правовою, але й суспільно-політичною проблемою, яка проникає у всі рівні управління. Зокрема, важливим є вивчення досвіду інших країн, яке дозволяє адаптувати їхні механізми боротьби з корупцією до українських реалій. Одночасно увага приділяється особливостям національного контексту, що робить ці підходи більш дієвими.

Монографії підкреслюють, що успішна боротьба з корупцією неможлива без розробки чіткої нормативно-правової бази та її ефективного застосування. Дослідження авторів, таких як Сухонос В. В. [3] і Шимон О. М. [6], акцентують на правових аспектах антикорупційної діяльності. Йдеться про обмеження і заборони, які можуть застосовуватись до посадовців місцевого самоврядування, а також про вдосконалення законодавчої бази для зменшення ризиків зловживання службовим становищем. Такі напрацювання є важливими для мінімізації корупційних проявів через ефективний контроль і відповідальність посадових осіб. Монографія Бисаги Ю. М., Бєлова Д. М., Берназюка І. М., Марцеляка О. В. та Натуркач Р. П. досліджує корупцію як цивілізаційний феномен, аналізуючи її причини та можливі шляхи подолання. [5] Особливу увагу приділено нормативно-правовому регулюванню антикорупційної діяльності та історичним витокам цього явища. Це дослідження дозволяє краще зрозуміти чинники, що сприяють корупції на місцевому рівні, а також визначити механізми громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування. Монографія Шевченка М. В. досліджує адміністративно-правові аспекти запобігання легалізації корупційних доходів [7]. Важливим є її акцент на вдосконаленні теоретико-правових та законодавчих основ боротьби з корупцією, що забезпечує підґрунтя для застосування нових підходів у діяльності органів місцевого самоврядування.

Значна увага приділяється також ролі громадянського суспільства, про що йдеться у монографії Білецького А. В. [5]. Громадські організації та окремі активісти відіграють важливу роль у контролі за діяльністю місцевих органів влади та у формуванні прозорості й підзвітності. Водночас дослідники підкреслюють, що ефективність громадського контролю залежить від рівня правової обізнаності громадян та їхньої активності. Монографії також піднімають питання міжнародних стандартів у сфері антикорупційної діяльності. Праця Ортинського В. Л. та його співавторів демонструє, що вивчення міжнародного досвіду дозволяє не лише формувати нові підходи до запобігання корупції, але й удосконалювати існуючі механізми [8]. Зокрема, порівняння української практики з міжнародними стандартами дає змогу виявити слабкі місця в національній системі запобігання корупції.

Загалом, аналіз монографій дозволяє зробити висновок, що дослідження корупції в місцевому самоврядуванні має міждисциплінарний характер, охоплюючи правові, соціальні, політичні та управлінські аспекти. Науковці пропонують інтеграцію різних підходів, зокрема посилення законодавчої бази, впровадження інноваційних антикорупційних інструментів, а також активізацію громадської участі. Такий підхід створює передумови для більш ефективного подолання корупційних явищ у системі місцевого самоврядування України.

Дисертаційні дослідження з цієї тематики мають більш прикладний характер і зосереджуються на поглибленому аналізі окремих аспектів антикорупційної діяльності. У таких роботах пропонуються нові підходи або моделі запобігання корупції, що можуть бути застосовані у практиці місцевого самоврядування. Особливістю дисертацій є використання емпіричних даних, що дозволяє оцінити ефективність запропонованих механізмів. Аналіз цих робіт дозволяє виявити новітні тенденції та перспективні напрями досліджень у сфері протидії корупції. Дисертаційні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні систематизовано в Додатку Б (табл. «Дисертаційні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні»)

Аналіз дисертаційних досліджень у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні свідчить про їх комплексний підхід до вирішення проблеми, що охоплює кримінологічні, адміністративно-правові, соціальні та міжнародні аспекти. Основна увага дослідників зосереджена на створенні ефективної системи запобігання корупційним правопорушенням, враховуючи специфіку місцевого самоврядування в Україні.

У дисертації Кривенка В. В. сформульовано кримінологічні засади запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, що є важливим для розуміння причин і умов вчинення корупційних злочинів [9]. Автор пропонує розширення повноважень спеціалізованої антикорупційної прокуратури, що сприятиме посиленню відповідальності за вчинення корупційних діянь. Ця робота підкреслює значення встановлення причин корупції та їх системного усунення через удосконалення законодавства. Шевченко М. В. досліджує проблему легалізації корупційних доходів, що розкриває зв’язок між корупцією та відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом [10]. Автор акцентує увагу на необхідності створення дієвих адміністративно-правових механізмів, які дозволять мінімізувати ризики легалізації злочинних доходів та покращити систему контролю за корупційними проявами.

Роль громадянського суспільства у запобіганні корупції аналізується у дисертації Заяця Б. Р. Автор досліджує можливості інтеграції інститутів громадянського суспільства до антикорупційної діяльності, виявляючи недоліки нормативного регулювання цього процесу [11]. У роботі акцентується на важливості забезпечення участі громадян у контролі за діяльністю органів місцевого самоврядування та необхідності усунення бар’єрів для ефективної взаємодії держави та суспільства. Питання політичної корупції в Україні, включаючи її вплив на місцеве самоврядування, розглядає Мисишин О. С. [12]. У дисертації зроблено висновок, що політична корупція є інституційним явищем, яке потребує комплексного підходу до протидії. Автор ідентифікує основні сфери прояву політичної корупції та пропонує заходи щодо запобігання її впливу на політичне життя. Гречко О. В. аналізує адміністративно-правовий статус

суб'єктів протидії корупції, що є ключовим для визначення їхньої ролі у системі місцевого самоврядування [13]. Науковець пропонує вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність органів, що займаються антикорупційною діяльністю, зокрема через міжнародну співпрацю та адаптацію успішних практик.

Досвід держав-членів ЄС у запобіганні корупції, який аналізує Пашкевич Л. А., пропонується для адаптації в Україні з урахуванням національної специфіки [14]. Автор досліджує механізми формування негативного ставлення до корупції серед населення та функціонування інституту викривачів, що має особливе значення для боротьби з корупцією в місцевому самоврядуванні.

Загалом, сукупність дисертаційних досліджень свідчить про багатоаспектність проблеми корупції та важливість комплексного підходу до її вирішення. Вони демонструють нагальну потребу у вдосконаленні правових механізмів, активному залученні громадянського суспільства, адаптації міжнародного досвіду та формуванні нових інституційних рішень для підвищення прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування.

Наукові публікації забезпечують доступ до оперативної інформації щодо поточних досліджень і практик у сфері запобігання корупції. Вони дозволяють оцінити ефективність окремих антикорупційних заходів, обмінюватися досвідом між дослідниками та практиками. Основною цінністю таких робіт є їхній акцент на актуальних проблемах, які потребують негайного вирішення. Аналіз публікацій допомагає відстежувати динаміку змін у цій сфері та оцінювати їхню відповідність сучасним викликам. Наукові публікації у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні систематизовано в Додатку В (табл. «Наукові публікації у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні»)

Наукові публікації у сфері запобігання корупції в органах місцевого самоврядування демонструють різноманітність підходів до вивчення цієї проблематики, охоплюючи як теоретичні аспекти, так і практичні шляхи її вирішення. У дослідженнях, представлених Коханом О. І., особлива увага приділяється правовим передумовам боротьби з корупцією, зокрема

аналізуються нормативно-правові основи, які закладають підґрунтя для ефективної антикорупційної діяльності [15]. Це підкреслює важливість нормативного забезпечення як інструменту попередження зловживань на місцевому рівні. Румянцев Ю. В. здійснює порівняльний аналіз зарубіжного досвіду запобігання корупції, пропонуючи адаптацію найкращих практик до українських реалій [16]. Його робота акцентує увагу на необхідності вивчення успішних міжнародних кейсів та їх імплементації для підвищення ефективності антикорупційної політики. Дослідження Кривенка В.В. фокусується на результатах вивчення корупційних правопорушень у місцевому самоврядуванні України, висвітлюючи ключові проблеми та надаючи рекомендації щодо їх подолання [17]. Увага до специфіки корупційних злочинів у місцевих органах підкреслює важливість розуміння локального контексту.

Практичні аспекти розслідування корупційних злочинів розглядає Мотліч Ю.О., досліджуючи тактичні особливості огляду місця події [18]. Це дозволяє акцентувати увагу на деталях кримінальних розслідувань, що сприяє покращенню роботи правоохоронних органів. Колб О.Г. та Пирожик О.В. звертаються до аналізу такого специфічного явища, як депутатське «волонтерство», підкреслюючи його потенційні корупційні ризики [19]. Це дослідження висвітлює приховані загрози, які можуть мати вплив на національну безпеку. Карпенко О.О., Кудлінська К.О. та Кузнецова К.Є. розглядають запобігання корупції як на державному, так і на місцевому рівнях, акцентуючи увагу на системності підходів у протидії корупційним проявам [20]. У свою чергу, Прохоров К.О. аналізує важливість електронного декларування як одного з ключових механізмів забезпечення прозорості діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави [21]. Цей аспект є критично важливим для формування довіри суспільства до місцевого самоврядування.

Дослідження Соколовської О.О. та Сомсікова К.В. зосереджене на ролі громадськості в антикорупційній діяльності через проведення обговорень регуляторних актів [22]. Це підкреслює значення залучення громадян до процесу ухвалення рішень як дієвого інструменту прозорості. Шеремет О.С. узагальнює

основні виклики, з якими стикається система місцевого самоврядування у боротьбі з корупцією, пропонуючи загальні шляхи їх вирішення [23]. Кубальський В.Н. та Бойко О.О. аналізують кримінально-правові аспекти протидії корупції, підкреслюючи важливість удосконалення юридичних механізмів для забезпечення відповідальності винних осіб [24].

Узагальнюючи, наукові публікації охоплюють різні аспекти проблеми запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, починаючи від нормативно-правового забезпечення і міжнародного досвіду до конкретних кримінальних та адміністративних практик. Усі автори зосереджуються на важливості системного підходу, включення громадськості, прозорості процедур та вдосконалення механізмів контролю. Ці дослідження формують ґрунтовну теоретичну та практичну базу для подальшого вдосконалення антикорупційної політики на місцевому рівні.

Таким чином, аналіз наукових досліджень у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні свідчить про багатогранність та актуальність цієї проблематики. Дисертаційні роботи, монографії та наукові публікації розкривають нормативно-правові, кримінально-правові, адміністративні та соціальні аспекти антикорупційної діяльності. Дослідники наголошують на необхідності впровадження комплексних підходів, що включають удосконалення законодавства, міжнародний досвід, участь громадськості та механізми прозорості. Важливість інтеграції громадянського суспільства у процеси запобігання корупції підкреслює ключову роль суспільної довіри та контролю. Результати цих досліджень створюють теоретичну і практичну основу для реформування системи місцевого самоврядування та підвищення її ефективності.

1.2. Основні поняття та терміни, пов'язані із запобіганням корупції в органах місцевого самоврядування

Корупція є однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства, яка впливає на всі рівні державного управління, зокрема на місцеве самоврядування. Її прояви створюють перешкоди для сталого розвитку громад, підривають довіру громадян до органів влади та заважають ефективному використанню ресурсів. У зв’язку з цим важливо досліджувати основні поняття та терміни, пов’язані із запобіганням корупції, що дозволить краще розуміти причини цього явища та шукати шляхи його подолання.

Відповідно до закону України «Про запобігання корупції» корупція – це «використання особою наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей» [25]. Це визначення охоплює обидві сторони корупційного процесу – як тих, хто використовує службове становище, так і тих, хто намагається вплинути на такі дії. Чітке розмежування між активною і пасивною корупцією дозволяє більш системно оцінювати масштаби та прояви цього явища, забезпечуючи правову основу для притягнення до відповідальності всіх залучених сторін.

Вивчення трактувань корупції в науковій літературі дозволяє окреслити різноманітні підходи до розуміння цього явища, що є основою для побудови ефективних антикорупційних заходів (табл.1.4).

Аналіз визначень поняття «корупція» дозволяє виокремити як спільні, так і відмінні риси між ними. Спільною для всіх авторів є акцент на корисливій природі корупційних дій, які здійснюються особами, наділеними владними повноваженнями.

Таблиця 1.4

Визначення поняття «корупція» в науковій літературі

Автор	Визначення	Ключові аспекти визначення
Яковенко С. Б.	Використання особою службового становища або владних повноважень для отримання матеріальної, нематеріальної вигоди особисто або для інших осіб, яка тягне за собою порушення закону [26, с.111].	Підкреслює порушення закону та корисливий характер дій.
Бабенко К. А., Діденко Н. Г., Кондрашова М. В.	Сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, єдиних за своєю суттю діянь, а також порушень етичних норм поведінки посадових осіб, пов’язаних з вчиненням цих діянь [27, с.15].	Наголошує на суспільній небезпеці та порушенні етичних норм.
Гарматюк В. О.	Суспільно небезпечне явище, зумовлене кризовими особливостями суспільного розвитку, яке характеризується свідомим порушенням правових, етичних норм у здійсненні владних повноважень, з одного боку, та зацікавленими суб’єктами – з другого, що призводить до негативних наслідків у всіх сферах суспільного життя [28, с.22].	Акцентує увагу на кризових чинниках суспільства та багатовимірних наслідках.
Лешанич Л. В., Ціпкал А. М.	Зловживання владою, перевищення посадових повноважень для власного збагачення [29, с.114].	Зосереджує увагу на збагаченні як ключовій меті зловживання владою.
Завгородня А. А.	Злочин, що полягає у використанні службового становища чи пов'язаних з ним можливостей задля отримання неправомірної вигоди для себе або інших осіб [30, с.54].	Описує корупцію як злочин з акцентом на неправомірній вигоді.

Наприклад, Яковенко С. Б. [26, с.111] і Завгородня А. А. [30, с.54] наголошують на отриманні вигоди особисто чи для інших осіб. У визначеннях Бабенка К. А., Діденка Н. Г., Кондрашової М. В. [27, с.15] і Гарматюка В. О. [28, с.22] розглядається суспільна небезпека явища, що додає ширшого контексту до розуміння корупції. Водночас Лешанич Л. В. і Ціпкал А. М. [29, с.114] та Гарматюк В. О. [28, с.22] зосереджують увагу на соціально-економічних аспектах явища, таких як збагачення або кризові умови.

Відмінності між визначеннями стосуються акцентів на правових чи етичних порушеннях: для Завгородньої А. А. [30, с.54] ключовим є саме злочинний характер дій, тоді як Бабенко К. А., Діденко Н. Г., Кондрашова М. В.

[27, с.15] виділяють порушення етичних норм. Гарматюк В. О. [28, с.22] додає контекст суспільного розвитку, що впливає на масштаби та прояви корупції.

На нашу думку, корупція – це зловживання службовим становищем або владними повноваженнями з метою отримання неправомірної вигоди, що супроводжується порушенням правових або етичних норм та має деструктивний вплив на суспільство. Таке визначення враховує спільні риси, виявлені в аналізованих підходах, та розширює їх, наголошуючи на багатовимірності впливу корупції, яка охоплює правові, етичні та соціальні аспекти.

Розглянувши визначення корупції, доцільно дослідити її основні види в органах місцевого самоврядування (рис.1.1).

Рис.1.1. Види корупції в органах місцевого самоврядування [31, с.75]

За ініціатором корупційних відносин виділяють ситуації, коли керівна особа вимагає хабар або іншу вигоду, і випадки, коли підкуп здійснюється за

ініціативи прохача. Це дозволяє розрізнити корупцію за джерелом її виникнення та визначити відповідальність сторін. За інтенсивністю корупційні дії можуть бути пасивними, коли посадова особа лише приймає пропозицію, або активними, коли вона активно залучається до процесу. Такий підхід допомагає оцінити ступінь участі у корупційній діяльності. Залежно від мети корупції виділяють прискорювальну, яка спрямована на пришвидшення процесів, гальмівну, що штучно створює перешкоди, та дії, спрямовані на формування «добрих відносин». Це підкреслює різноманітність мотиваційних факторів, які стоять за корупційними діями. Окрему увагу приділяють класифікації корупції за особою хабародавця, що може включати як індивідуальні дії громадян, так і підприємницькі, громадські, політичні чи провладні ініціативи. Це демонструє, що корупція проникає в різні соціальні рівні. За ступенем регулярності корупційні прояви варіюються від епізодичних, які є випадковими, до систематичних, що стають частиною інституційних практик, і навіть до клептократії, яка є елементом владних відносин. Така градація дозволяє оцінити ступінь масштабності явища. Ця класифікація забезпечує комплексний підхід до вивчення корупції в органах місцевого самоврядування, що сприяє її глибшому розумінню та формуванню ефективних механізмів запобігання.

Наступним важливим кроком є визначення поняття «запобігання корупції» в науковій літературі (табл. Додаток Г). Вивчення цього терміну сприяє формуванню цілісного уявлення про антикорупційну діяльність та методи, що застосовуються для протидії цьому явищу.

Аналіз визначень поняття «запобігання корупції» свідчить про різноманітність підходів до його трактування. Спільним для всіх авторів є акцент на недопущенні корупційних дій, що є центральним елементом у боротьбі з корупцією.

Наприклад, Маслова Я. І. [32, с.84] і Красюк Т. В., Зал Д. О. [34, с.128] наголошують на завчасності дій, спрямованих на попередження порушень. Шатрава С. О. [33, с.430] виділяє роль державної політики та її інтеграцію в національну ідею подолання корупції, що розширює контекст визначення.

Водночас Ковальчук М. О. [36, с.38] акцентує увагу на адміністративних заходах як частині діяльності публічної адміністрації, надаючи визначенню специфічного практичного спрямування. Визначення Хавронюка М. І., Піскунової О. Б., Москальця Н. В., Ханя О. О. [35, с.11] підкреслює значення виявлення та усунення правопорушень у межах правового поля, що доповнює загальну картину системного підходу до запобігання корупції.

Відмінності між визначеннями стосуються рівнів деталізації: від загальних формулювань (Красюк Т. В., Зал Д. О. [34, с.128]) до складних конструкцій, що включають адміністративні та правові аспекти (Ковальчук М. О. [36, с.38]).

На нашу думку, запобігання корупції – це сукупність заходів, спрямованих на недопущення, виявлення та усунення передумов і фактів корупційної діяльності з метою збереження правового, етичного та соціального порядку. Таке визначення об’єднує ключові аспекти розглянутих підходів, додаючи акцент на інтегративний характер запобігання корупції, яке враховує не лише правові, але й етичні та соціальні аспекти.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [37]. Це визначення підкреслює як автономію громад, так і відповідальність органів самоврядування за вирішення місцевих питань. Закон встановлює межі, в яких діють місцеві органи влади, забезпечуючи їхню діяльність у рамках Конституції та законів України. Зв'язок із корупційними ризиками в цьому контексті полягає у значній концентрації владних повноважень, які можуть бути використані неналежним чином, що вимагає ефективних механізмів запобігання корупції.

Запобігання корупції в органах місцевого самоврядування можна визначити як сукупність заходів, спрямованих на недопущення, виявлення, усунення та мінімізацію передумов корупційних дій з боку посадових осіб

органів місцевого самоврядування, забезпечення прозорості та підзвітності їх діяльності з метою збереження довіри громади та дотримання законності. Таке визначення враховує специфіку місцевого самоврядування, яке має як автономний, так і підзвітний характер. Особливий акцент зроблено на важливості прозорості та підзвітності, оскільки саме ці принципи є ключовими в боротьбі з корупцією на місцевому рівні.

Завершенням аналізу є вивчення механізмів запобігання корупції, які безпосередньо спрямовані на мінімізацію її проявів. Дослідження цих механізмів дозволяє оцінити їхню ефективність у контексті функціонування органів місцевого самоврядування. Це є основою для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення антикорупційної політики.

Механізм запобігання корупції складається з таких елементів (рис.1.2):

Рис.1.2. Механізм запобігання корупції [38, с.254]

Цілі й завдання запобігання корупції є фундаментальними складовими механізму антикорупційної діяльності. Загальні цілі спрямовані на захист інтересів особи, суспільства, держави та бізнесу від корупційних правопорушень, що сприяє стабільності соціальних і правових відносин. Визначення прикладних цілей дозволяє адаптувати заходи до конкретних

суспільних потреб, таких як зниження рівня корупції в державному управлінні чи бізнесі [38, с.254]. Завдання запобігання корупції, у свою чергу, деталізують шляхи досягнення цих цілей, враховуючи особливості соціальних, економічних та правових умов. Усі ці елементи сприяють ефективному функціонуванню системи протидії корупції, забезпечуючи її орієнтованість на реальні виклики. Важливо, що загальні та прикладні цілі співвідносяться із сучасними соціальними запитами, зберігаючи актуальність та ефективність. Завдання конкретизують, якими саме методами досягається зменшення корупційних ризиків, наприклад, через законодавчі ініціативи або посилення контролю.

Принципи запобігання корупції визначають основоположні засади, на яких будується антикорупційна політика. Відкритість і прозорість є ключовими для формування довіри суспільства до діяльності органів влади. Вони сприяють створенню умов, за яких корупційна діяльність стає очевидною і неприйнятною. Підзвітність і контроль забезпечують відповідальність посадових осіб за свої дії, запобігаючи зловживанням повноваженнями. Незалежність антикорупційних органів гарантує їхню здатність ефективно виконувати свої функції без зовнішнього тиску [39, с.419]. Особливе значення має невідворотність покарання, яка формує у громадян переконання у справедливості правової системи. Ці принципи взаємопов’язані, створюючи комплексний підхід до боротьби з корупцією.

Об’єкти запобігання корупції є центральним елементом у визначенні напрямків антикорупційної діяльності. До них належать корупціогенні фактори, які створюють умови для виникнення корупційних ризиків у діяльності органів влади та місцевого самоврядування [40, с.32]. Це можуть бути прогалини в законодавстві, низький рівень прозорості процедур чи недостатній контроль. Корупційні ризики стосуються діяльності як публічних, так і приватних суб’єктів, охоплюючи широкий спектр посадових осіб. Неправомірна поведінка посадових осіб, наприклад, прийняття хабарів або зловживання повноваженнями, є найбільш очевидним об’єктом запобігання. Системний аналіз об’єктів корупції дозволяє ідентифікувати її ключові осередки та

зосередити ресурси на їх усуненні. Аналіз об’єктів корупції допомагає виявити слабкі місця в управлінських та адміністративних процесах, що можуть бути використані для корупційних схем. Важливим кроком є також удосконалення механізмів моніторингу та оцінки ризиків, що дозволяє своєчасно реагувати на потенційні загрози.

Суб’єкти запобігання корупції формують основу для реалізації антикорупційної політики. До них належать органи з загальними та спеціальними повноваженнями у сфері протидії корупції. Перші мають широкі функції, що включають розробку законодавства та контроль за його дотриманням, як, наприклад, Верховна Рада України або Кабінет Міністрів. Другі зосереджуються на вузькоспеціалізованих завданнях, такі як Національне агентство з питань запобігання корупції. Є також суб’єкти, що здійснюють заходи протидії корупції в межах своїх основних функцій, наприклад, органи місцевого самоврядування. Окрему категорію становлять учасники антикорупційних заходів, які діють у межах конкретних проектів чи ініціатив [41, с.210]. Взаємодія між цими суб’єктами є ключовою для забезпечення ефективної протидії корупції.

Методи запобігання корупції є ключовим елементом антикорупційної політики, спрямованим на захист інтересів громадян, суспільства та бізнесу від негативного впливу корупції. Ці методи забезпечують зниження рівня корупційних проявів у країні через застосування ефективних інструментів контролю та впливу. Серед основних методів варто виокремити запровадження вимог, обмежень і заборон, які обмежують можливості посадових осіб для неправомірної вигоди [42, с.52]. Електронне декларування дозволяє забезпечити прозорість статків посадовців, що сприяє зниженню корупційних ризиків. Метод відкритості та прозорості діяльності органів влади і місцевого самоврядування формує довіру громадян до цих інституцій [43, с.123]. Стимулювання доброчесної поведінки посадовців створює умови для формування високих етичних стандартів у публічній сфері. Контроль за дотриманням антикорупційного законодавства та громадський вплив є ефективними засобами

моніторингу ситуації та підвищення відповідальності посадовців [44, с.191]. Викриття корупційних правопорушень, спеціальна конфіскація та повернення активів є важливими складовими боротьби з корупцією на стадії виявлення та ліквідації її наслідків [45, с.67]. Загалом, комплексний підхід до застосування цих методів сприяє створенню ефективної системи запобігання корупції та забезпечує сталість демократичних принципів у державному управлінні.

Таким чином, запобігання корупції є комплексною і багаторівневою діяльністю, що включає чітке визначення цілей, завдань, принципів, об'єктів та суб'єктів цієї роботи. Аналіз наукових підходів до визначення корупції та механізмів її запобігання демонструє багатогранність цього явища і необхідність системного підходу до його подолання. Важливу роль у цьому відіграють законодавчо визначені принципи прозорості, підзвітності та невідворотності покарання. Сучасна антикорупційна політика спрямована на мінімізацію корупційних ризиків через запровадження ефективних механізмів контролю, відповідальності та моніторингу. Узгоджені дії суб'єктів запобігання корупції створюють умови для зниження її рівня, підвищення довіри до органів влади та зміцнення демократичних цінностей.

1.3. Методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції

Проблема запобігання корупції є однією з ключових у сучасному світі, адже корупція негативно впливає на розвиток суспільства, підриває довіру до інституцій та гальмує економічне зростання. Для вивчення цього явища важливо використовувати різноманітні методологічні підходи, які дозволяють комплексно аналізувати причини, прояви та наслідки корупції, а також розробляти ефективні стратегії її попередження. Серед ключових підходів можна виділити системний, структурно-функціональний, порівняльний та міждисциплінарний. Кожен із цих підходів забезпечує аналіз корупційних

ризиків з різних перспектив, враховуючи правові, соціальні, економічні та психологічні аспекти. У табл.1.6 наведено порівняльний аналіз цих підходів.

Таблиця 1.6

Методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції [46-49]

Підхід	Мета в дослідженні запобігання корупції	Інструменти аналізу	Результати застосування
Системний	Вивчення проблеми запобігання корупції у взаємозв'язку з іншими елементами соціальних систем.	Аналіз структур, процесів і взаємодії між елементами (закони, органи влади, суспільство).	Комплексне розуміння причинно-наслідкових зв'язків і розробка довгострокових стратегій боротьби з корупцією.
Структурно-функціональний	Дослідження ролі інституцій і їхньої ефективності у запобіганні корупції.	Вивчення функцій органів влади, аналіз ефективності інструментів запобігання (напр., аудит, прозорість).	Виявлення слабких місць у роботі інституцій і розробка рекомендацій для підвищення ефективності їх діяльності.
Порівняльний	Оцінка ефективності підходів до запобігання корупції в різних країнах чи регіонах.	Порівняльний аналіз законодавства, антикорупційних стратегій і результатів їх реалізації.	Ідентифікація найкращих практик і розробка рекомендацій для адаптації в конкретних умовах.
Міждисциплі-нарний	Об’єднання знань із різних дисциплін для вирішення проблем запобігання корупції.	Інтеграція правових, економічних, соціологічних і психологічних підходів до аналізу проблеми.	Створення комплексних рішень, які враховують економічні, правові та соціокультурні аспекти явища.

Системний підхід до дослідження проблеми запобігання корупції базується на аналізі цього явища як частини складної соціально-економічної системи. У його межах корупція розглядається як результат взаємодії між інституціями, суспільством, законодавством та іншими елементами, що утворюють єдине ціле [46, с.117]. Цей підхід дозволяє виявити причини та наслідки корупції, зважаючи на всі взаємозв’язки між складовими системи. Аналіз корупційних ризиків на основі системного підходу передбачає вивчення процесів, що сприяють виникненню та поширенню корупційних схем. Завдяки цьому підходу можливо розробити довгострокові антикорупційні стратегії, що

враховують особливості конкретної системи. Основним викликом є необхідність великого обсягу даних та часу для повного розуміння процесів у межах складних систем.

Структурно-функціональний підхід спрямований на аналіз функцій і ролей інституцій, які беруть участь у запобіганні корупції. У його межах вивчаються недоліки в роботі інституцій, які сприяють виникненню корупційних ризиків, а також оцінюється ефективність існуючих механізмів протидії [47, с.105]. Особлива увага приділяється таким інструментам, як аудит, механізми прозорості, контроль над фінансами та громадський нагляд. Підхід дає можливість оцінити слабкі сторони антикорупційних інструментів та запропонувати практичні рекомендації для їх вдосконалення. Це дозволяє підвищити ефективність інституційної діяльності у сфері запобігання корупції. Проте фокусування на структурі інституцій може обмежити здатність враховувати динамічні зміни у зовнішньому середовищі.

Порівняльний підхід передбачає аналіз і зіставлення антикорупційних стратегій, що застосовуються в різних країнах чи регіонах. У процесі дослідження порівнюються законодавчі рамки, інституційні механізми, суспільна участь та результати їх впровадження [48, с.5]. Основною перевагою є можливість вивчення найкращих практик, які можуть бути адаптовані для вирішення проблем у конкретних умовах. Цей підхід також дозволяє уникнути помилок, які вже були допущені іншими країнами. Порівняння сприяє глибшому розумінню, які методи виявляються ефективними, а які потребують доопрацювання. Водночас унікальні особливості певної країни можуть ускладнити перенесення досвіду без відповідного коригування.

Міждисциплінарний підхід об'єднує знання з різних дисциплін для глибшого розуміння проблеми запобігання корупції. У його межах враховуються правові, економічні, соціологічні, психологічні та інші аспекти явища. Це дозволяє створити багатовимірні рішення, що враховують економічні фактори, соціокультурні особливості та поведінкові мотиви. Завдяки цьому підходу антикорупційні стратегії стають більш адаптивними до реальних умов і потреб

[49, с.46]. Він сприяє кращій координації між інституціями, що працюють у різних сферах, для досягнення спільних цілей. Однак інтеграція методів і підходів різних дисциплін може ускладнювати дослідження та потребує високого рівня експертності.

Кожен із підходів до дослідження проблеми запобігання корупції пропонує унікальні можливості для аналізу та розробки рішень. Системний підхід дозволяє врахувати взаємозв'язки між усіма елементами соціальної системи, що впливають на корупцію. Структурно-функціональний акцентує увагу на ефективності інституцій і механізмів запобігання. Порівняльний підхід сприяє вивченню успішних практик інших країн і врахуванню їхнього досвіду. Міждисциплінарний забезпечує залучення широкого спектра знань, що дозволяє комплексно вирішувати проблему. Поєднання цих підходів дає змогу створити дієві стратегії запобігання корупції, які враховують багатогранність цього явища.

Оцінка ефективності запобігання корупції є багатовимірним процесом, який охоплює різні рівні, часові рамки та суб'єктів. На національному рівні оцінювання дозволяє аналізувати загальну динаміку антикорупційних заходів та їхній вплив на державну політику. Регіональний та місцевий рівні забезпечують глибше розуміння специфічних проблем і контекстів, що сприяють корупції, та дають змогу адаптувати стратегії відповідно до потреб. Важливим аспектом є періодичність таких оцінок, яка може варіюватися залежно від поставлених цілей: регулярний моніторинг сприяє своєчасному виявленню проблем, а одноразові оцінки дозволяють аналізувати окремі ініціативи чи кампанії. Суб'єктами оцінювання можуть бути органи державної влади, які формують політики, громадські організації, що здійснюють нагляд, або міжнародні інституції, які забезпечують незалежний аналіз. Кожен з цих суб'єктів вносить у процес оцінки свої унікальні перспективи та методології, що збагачує розуміння ефективності заходів.

Важливим є також використання емпіричних методів, які дають змогу обґрунтувати наукові рекомендації на основі даних реальної практики. Методи

вимірювання ефективності запобігання корупції можна розділити на три групи (табл.1.7).

Таблиця 1.7

Методи дослідження проблеми запобігання корупції [50, с.18]

Метод	Опис	Переваги	Недоліки
Експертні оцінки	Вимірювання ефективності запобігання корупції через оцінки незалежних експертів та аналітиків.	Охоплення широкого спектра країн і регіонів; об'єктивність через залучення досвідчених експертів.	Суб'єктивність оцінок; залежність від доступності даних і точності експертного аналізу.
Інтегральні оцінки	Побудова індексів (наприклад, Індекс сприйняття корупції) шляхом агрегування результатів різних досліджень.	Узагальнення даних із кількох джерел; придатність для глобального порівняння та відстеження динаміки.	Залежність від якості початкових даних; суб'єктивний характер інтерпретації.
Соціологічні опитування	Збір даних від громадян, підприємців і представників органів влади щодо корупційних практик та їхнього сприйняття.	Отримання безпосередніх даних від учасників процесів; можливість оцінки динаміки у конкретних регіонах.	Можливі викривлення через небажання респондентів повідомляти правду; потреба в значних ресурсах.

Експертні оцінки є одним із найпоширеніших методів дослідження ефективності запобігання корупції. Цей підхід базується на залученні кваліфікованих аналітиків, які мають глибокі знання про корупційні процеси в різних країнах чи регіонах. Подібні оцінки надають різні організації: найбільш відомі проекти: Nations in Transit (NIT), здійснюваний американською громадською організацією Freedom House [51], International Country Risk Guide (ICRG) [52] і Country Policy and Institutional Assessment (CPIA) від Світового банку [53]. Експертні оцінки зазвичай охоплюють широкий спектр аспектів, таких як законодавча база, прозорість роботи органів влади та ефективність правоохоронних структур. Зібрані дані дозволяють сформувати цілісне уявлення про ефективність політик і практик у запобіганні корупції. Основною перевагою цього методу є можливість об'єктивного аналізу завдяки залученню фахівців, які володіють релевантною інформацією. Також важливою є здатність порівнювати

результати в різних країнах і роках, що дозволяє аналізувати динаміку змін. Водночас цей метод має свої обмеження, адже він залежить від суб’єктивної оцінки експертів. Крім того, експертні оцінки не завжди враховують локальні особливості, що може спотворити реальний стан антикорупційної діяльності. Однак попри ці недоліки, експертні оцінки залишаються важливим інструментом у дослідженні ефективності запобігання корупції завдяки їхній здатності виявляти ключові проблеми й пропонувати практичні рекомендації.

Інтегральні оцінки є важливим інструментом для оцінки ефективності заходів запобігання корупції. Вони базуються на агрегуванні даних із різних джерел, включаючи результати експертних оцінок і соціологічних опитувань. Головна перевага цього методу полягає у створенні узагальненого показника, який дозволяє проводити порівняльний аналіз між країнами та відстежувати динаміку змін. Індекс CPI, розроблений Transparency International, є одним із найбільш визнаних у світі інструментів такого роду [54]. Його шкала від 0 до 100 дозволяє оцінити рівень сприйняття корупції від найвищого до найнижчого. Важливим аспектом є те, що індекс враховує не тільки фактичні дані про корупцію, але й те, як її сприймає населення, бізнес і експерти. Це дає змогу виявити як об'єктивні, так і суб’єктивні фактори запобігання корупції. Водночас інтегральні оцінки мають свої недоліки. Вони залежать від якості первинних даних, які можуть бути неповними чи упередженими. Крім того, агрегування різних джерел інколи ускладнює інтерпретацію результатів, оскільки методології окремих досліджень можуть суттєво відрізнятися. Інтегральні показники також можуть не враховувати локальних контекстів, що обмежує їхню точність у конкретних умовах. Однак попри ці обмеження, такі оцінки є важливим інструментом у моніторингу ефективності антикорупційних заходів на глобальному рівні.

Соціологічні опитування є ще одним ключовим методом дослідження ефективності запобігання корупції. Вони базуються на зборі даних від громадян, підприємців та представників органів влади щодо їхнього досвіду та сприйняття корупційних явищ. Цей підхід дозволяє отримати як кількісні, так і якісні дані,

що відображають реальний стан справ у певному регіоні чи секторі. Соціологічні опитування особливо корисні для виявлення конкретних проявів корупції, таких як хабарі чи «неформальні платежі». Дані, зібрані через опитування, дають змогу оцінити, які групи населення найбільше стикаються з корупцією, а також які галузі є найбільш уразливими. Перевагою цього методу є можливість деталізованого аналізу, що враховує локальні особливості та специфіку окремих секторів. Опитування підприємців, наприклад, допомагає зрозуміти масштаби ділової корупції, тоді як опитування представників влади виявляє слабкі місця в управлінських процесах. Проте цей метод має й свої обмеження. Респонденти можуть не завжди бути чесними через страх наслідків чи небажання розкривати інформацію. Крім того, проведення таких досліджень вимагає значних ресурсів і часу. Незважаючи на це, соціологічні опитування залишаються важливим інструментом, що дозволяє отримати глибше розуміння ефективності антикорупційних заходів на практичному рівні.

Таким чином, методологічні підходи до дослідження проблеми запобігання корупції, такі як системний, структурно-функціональний, порівняльний та міждисциплінарний, дозволяють забезпечити глибокий і різноплановий аналіз цієї складної суспільної проблеми. Кожен із підходів має свої переваги, що сприяють виявленню причин, механізмів та наслідків корупційних явищ. Методи дослідження, зокрема експертні оцінки, інтегральні індекси та соціологічні опитування, забезпечують різні способи збору й аналізу даних, які підсилюють ефективність оцінювання антикорупційних заходів. Поєднання підходів і методів дозволяє враховувати як глобальні тенденції, так і локальні особливості. Це створює основу для формування ефективних стратегій запобігання корупції, які враховують специфіку різних рівнів і суб'єктів оцінювання.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Правова регламентація процесу запобігання корупції

Корупція є однією з найгостріших соціальних проблем, що впливає на ефективність функціонування державних інститутів, підриває довіру до влади та створює бар'єри для розвитку суспільства. Її подолання є одним із ключових завдань сучасного правового регулювання, адже без дієвих механізмів запобігання та протидії корупції неможливо забезпечити верховенство права, соціальну справедливість та сталий розвиток. Правова регламентація в цій сфері є основним інструментом для створення умов прозорості, відповідальності та недопущення зловживань владою.

Історія боротьби з корупцією на території сучасної України має глибокі корені. Перші офіційні вияви корупції зафіксовані ще у XI–XII століттях у Київській Русі. Дружинники, які виконували також функції бюрократії, часто зловживали своїми обов'язками, отримуючи незаконну винагороду, яку називали «посулом». Це явище було вперше задокументоване в Двінській установчій грамоті. У період татарської орди хабарництво намагався усунути хан Батий, застосовуючи силові методи [55, с. 5]. Сьогодні правове регулювання запобігання корупції є більш системним, базуючись на міжнародних стандартах та національному законодавстві. Історичний досвід свідчить про глибоке укорінення цього явища, що потребує інтегрованих, комплексних підходів до його викорінення, які враховують як сучасні виклики, так і уроки минулого.

Міжнародні документи є важливою складовою частиною національного законодавства України щодо запобігання корупції, оскільки вони встановлюють загальні стандарти і принципи, які держава зобов'язана імплементувати у своє правове поле (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Міжнародні документи запобігання корупції [56-58]

Міжнародний документ	Дата набрання чинності для України	Роль у запобіганні корупції в Україні
Конвенція ООН проти корупції	01.01.2010	Визначає комплексні механізми запобігання корупції, криміналізації правопорушень, повернення активів, сприяє міжнародній співпраці.
Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією	01.03.2010	Акцентує увагу на криміналізації корупційних дій, посиленні відповідальності посадовців, забезпеченні незалежності судової системи.
Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією	01.01.2006	Передбачає відшкодування шкоди, заподіяної корупцією, та правовий захист викривачів корупції.

Одним із ключових таких документів є Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, підписана 31 жовтня 2003 року та ратифікована Україною 18 жовтня 2006 року. Ця Конвенція, що набула чинності для України з 1 січня 2010 року, містить комплексні механізми протидії корупційним правопорушенням, включаючи заходи щодо їх запобігання, криміналізації та міжнародного співробітництва [56]. Ще одним важливим міжнародним інструментом є Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана 27 січня 1999 року, яка набула чинності для України 1 березня 2010 року. Цей документ акцентує увагу на криміналізації корупції, забезпеченні незалежності судової системи та посиленні відповідальності посадових осіб [57]. Доповнює цей перелік Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана 4 листопада 1999 року, яка набрала чинності для України з 1 січня 2006 року. Вона зосереджена на забезпеченні відшкодування шкоди, заподіяної корупцією, та правовому захисті доброчесних викривачів [58]. Усі ці міжнародні акти стали основою для створення та вдосконалення національного законодавства. Важливим аспектом є те, що їхні положення орієнтовані не лише на покарання винних, але й на запобігання корупції через механізми прозорості, підзвітності та міжнародної співпраці. Імплементація цих стандартів сприяла підвищенню ефективності антикорупційної політики України.

Запобігання корупції є ключовим завданням державної політики України, що ґрунтується на конституційних засадах, спеціалізованому законодавстві та міжнародних стандартах. У частині 2 статті 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані діяти виключно в межах та в спосіб, передбачений Конституцією і законами. Порушення цих меж розцінюється як корупційний прояв і карається законом [59]. Для забезпечення ефективної протидії корупції Україна запровадила низку спеціальних законів, які визначають правові та організаційні механізми запобігання, виявлення та усунення наслідків корупційних правопорушень.

Окремі норми регулювання цього процесу містять Кримінальний кодекс України [60] та Кодекс України про адміністративні правопорушення [61]. Кримінальний кодекс України відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією, оскільки визначає перелік злочинів, пов'язаних із корупцією, та встановлює покарання за їх вчинення. Цей нормативний акт забезпечує криміналізацію корупційних дій, посилюючи відповідальність посадових осіб та створюючи стримувальний ефект [60]. Кодекс України про адміністративні правопорушення, у свою чергу, регулює менш серйозні порушення, пов'язані з корупцією, такі як несвоєчасне подання декларацій або конфлікт інтересів [61]. Завдяки поєднанню норм цих кодексів забезпечується комплексний підхід до притягнення до відповідальності правопорушників, що охоплює кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну складові. Це дозволяє не лише карати порушників, а й усувати наслідки корупційних дій.

Закон України «Про запобігання корупції» є ключовим елементом правової основи для протидії корупції в Україні, який забезпечує системний підхід до вирішення цієї проблеми [25]. Його положення спрямовані на створення ефективної системи запобігання корупції, яка охоплює як попередження, так і реагування на корупційні прояви. Центральною ідеєю закону є впровадження превентивних заходів, що мають мінімізувати корупційні ризики у всіх сферах державного управління. Важливим компонентом закону є обов'язкове електронне декларування майнового стану посадовців, яке дозволяє

забезпечити прозорість доходів і майна представників державного апарату. Це сприяє зміцненню громадського контролю за діяльністю посадовців, знижуючи можливість зловживання владою. Закон також передбачає механізми захисту викривачів корупції, стимулюючи громадян до участі у боротьбі з корупцією. Важливим аспектом є регулювання конфлікту інтересів, що забезпечує неупередженість у прийнятті рішень посадовими особами. Окрім того, Закон України «Про запобігання корупції» передбачає відповідальність за порушення антикорупційних вимог, що підвищує рівень відповідальності посадовців. Він сприяє формуванню етики доброчесності в органах влади, зміцнюючи довіру суспільства до державних інституцій. Закон України «Про запобігання корупції» також забезпечує взаємодію між державними органами, громадянським суспільством і міжнародними партнерами, що дозволяє ефективно реагувати на виклики, пов’язані з корупцією. Його положення гармонізовані з міжнародними стандартами, що сприяє інтеграції України до глобальної системи боротьби з корупцією.

Закон України «Про очищення влади» є важливим етапом у формуванні прозорої, підзвітної та демократичної системи державного управління [62]. Він запровадив процедуру люстрації, яка є інструментом очищення державних органів від осіб, причетних до корупційних дій чи підтримки недемократичних режимів. Цей механізм сприяє відновленню довіри громадян до органів державної влади, що є важливим для створення ефективної антикорупційної політики. Люстрація передбачає перевірку посадових осіб на відповідність стандартам доброчесності та можливість їх усунення з посад у разі виявлення порушень. Закон України «Про очищення влади» регулює процес відсторонення від посад осіб, які своїми діями чи рішеннями сприяли порушенню верховенства права або підривали демократичні інститути. Його положення стимулюють державних службовців до дотримання високих стандартів етики та прозорості. Важливим аспектом є запровадження чітких критеріїв для оцінки діяльності посадовців, що мінімізує ризики політичного чи корупційного впливу на процес люстрації. Закон України «Про очищення влади» також має профілактичний

характер, створюючи умови, за яких державна служба стає більш відкритою та підзвітною суспільству. Він сприяє формуванню нової управлінської культури, орієнтованої на верховенство права та захист прав громадян. Закон є важливим інструментом у боротьбі з системною корупцією, створюючи основу для подальшої модернізації державного апарату. Його реалізація стала важливим кроком у забезпеченні прозорості та підзвітності діяльності органів влади в Україні, зміцнюючи демократичні цінності та правову державу.

Закон України «Про державну службу» також є важливим нормативним актом, який забезпечує формування доброчесної та професійної державної служби [63]. Зокрема, стаття 4 визначає принцип політичної неупередженості, який є ключовим у запобіганні корупції. Відповідно до цього принципу, державні службовці зобов’язані утримуватись від впливу політичних поглядів на свої дії та рішення під час виконання службових обов’язків. Заборона демонстрації політичних уподобань сприяє забезпеченню нейтральності державного апарату та запобіганню використанню службового становища для політичних або корупційних цілей. Цей принцип допомагає запобігати конфлікту інтересів, забезпечуючи, щоб рішення приймалися в інтересах держави і суспільства. Закон також визначає етичні стандарти поведінки державних службовців, спрямовані на запобігання зловживанням владою. 4

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» став основою для створення незалежного органу, що спеціалізується на боротьбі з корупцією серед високопосадовців [64]. Цей закон визначає правовий статус, завдання, функції та повноваження НАБУ, спрямовані на виявлення, розслідування та запобігання корупційним правопорушенням. НАБУ покликане забезпечувати неупередженість розслідувань та мінімізувати політичний вплив на процеси боротьби з корупцією. Завдяки цьому закону створено інструмент для виявлення масштабних корупційних схем, зокрема у сфері державних закупівель, фінансів і бюджету. Організаційна незалежність НАБУ гарантує ефективність роботи та підвищує рівень довіри суспільства до антикорупційних заходів. Установлення прозорих процедур для добору кадрів та проведення

розслідувань також сприяє зниженню ризиків зловживань владою. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» відіграє важливу роль у забезпеченні відповідальності високопосадовців та створенні рівних умов у суспільстві.

Ще один орган – Національна рада з питань антикорупційної політики – створена відповідно до указу Президента України, є консультативно-дорадчим органом, що визначає та вдосконалює антикорупційну стратегію [65]. Рада виконує важливу роль у координації діяльності державних інституцій, громадянського суспільства та міжнародних партнерів у сфері протидії корупції. Вона розробляє рекомендації щодо вдосконалення законодавства та сприяє підвищенню ефективності його реалізації. Її діяльність спрямована на підвищення прозорості та підзвітності роботи державних органів, що є ключовим елементом запобігання корупції. Рада забезпечує узгодженість дій усіх зацікавлених сторін та сприяє реалізації комплексних підходів у боротьбі з корупцією. Указ «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» підкреслює важливість стратегічного планування та моніторингу у сфері антикорупційної політики, що дозволяє своєчасно реагувати на нові виклики.

Важливим правовими актом, який визначає засади державної антикорупційної політики, є Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки [66], яка була удосконалена відповідно до умов воєнного стану. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки є фундаментальним документом, що визначає основні напрями державної політики у сфері запобігання корупції. Вона враховує сучасні виклики, включаючи умови воєнного стану, що виникли через збройну агресію проти України, і пропонує системні рішення для усунення корупційних ризиків. Стратегія зосереджена на впровадженні прозорих процедур у державному управлінні, які мінімізують можливості для зловживань і підвищують рівень підзвітності державних інституцій. Одним із ключових напрямів є посилення ефективності роботи антикорупційних органів через забезпечення їх незалежності, доступу до ресурсів та підтримки з боку суспільства. Документ акцентує увагу на важливості цифровізації державних

послуг, що дозволяє автоматизувати процеси та знижує ризики, пов’язані з людським фактором. Стратегія також приділяє особливу увагу боротьбі з корупцією в ключових секторах, таких як економіка, охорона здоров’я, освіта та оборона, що є критично важливими для безпеки та добробуту держави. Реалізація її положень сприяє підвищенню довіри громадян до державних інститутів, створюючи передумови для економічного зростання та розвитку демократичних процесів. Важливим аспектом є встановлення механізмів моніторингу та оцінки ефективності впровадження антикорупційних заходів, що дозволяє оперативно реагувати на виклики. Документ спрямований на зміцнення верховенства права, що є основою стабільного розвитку суспільства та держави. Особливу увагу приділено міжнародній співпраці, яка дозволяє переймати найкращі практики та забезпечувати відповідність міжнародним стандартам. Удосконалення стратегії відповідно до умов воєнного стану демонструє її гнучкість і здатність адаптуватися до сучасних реалій, зокрема до посилення прозорості у використанні гуманітарної та військової допомоги. Загалом, Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки є комплексним та багатовимірним документом, що створює міцну основу для формування доброчесного, підзвітного та ефективного державного управління в Україні.

Накази Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) є важливою складовою нормативно-правового забезпечення системи запобігання корупції в Україні. Вони конкретизують та деталізують процедури і механізми, закладені в законах, сприяючи їх ефективному впровадженню. Ці накази мають превентивний характер, оскільки спрямовані на ідентифікацію зон високого корупційного ризику, забезпечення прозорості діяльності посадових осіб та підвищення їхньої підзвітності перед суспільством.

Наказ НАЗК «Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків» виконує ключову роль у визначенні посад, пов’язаних із підвищеним корупційним ризиком [67]. Цей документ допомагає зосередити увагу на найбільш уразливих сегментах державного управління, в яких ймовірність корупційних проявів є найбільшою. Він сприяє впровадженню

додаткових заходів контролю за діяльністю осіб, які обіймають такі посади, а також удосконаленню превентивних механізмів у цих сферах. Визначення ризикових посад дозволяє державним органам та громадським організаціям здійснювати моніторинг діяльності посадовців із більшою точністю та сприяти зміцненню доброчесності в управлінських процесах. Цей наказ також створює основу для розробки цільових навчальних програм, які підвищують рівень обізнаності посадових осіб про ризики та способи запобігання корупції.

Наказ НАЗК «Про затвердження Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» відіграє вирішальну роль у забезпеченні прозорості фінансової діяльності посадових осіб [68]. Він встановлює чіткі правила для проведення повної перевірки декларацій, що дозволяє виявляти факти недостовірного декларування чи незаконного збагачення. Цей наказ сприяє підвищенню рівня підзвітності посадових осіб та створює важливий інструмент для запобігання корупційним діям. Порядок перевірки декларацій забезпечує детальний аналіз фінансових звітів, дозволяючи оперативно реагувати на виявлені порушення. Документ також зміцнює довіру суспільства до системи декларування майна, демонструючи ефективність механізмів контролю.

Наказ НАЗК «Про затвердження форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Порядку заповнення та подання декларації» є базовим інструментом для впровадження системи фінансового контролю за діяльністю посадових осіб [69]. Він забезпечує уніфікований підхід до складання декларацій, що мінімізує можливість допущення помилок чи маніпуляцій під час декларування. Документ також встановлює вимоги щодо чіткості та повноти інформації, яка подається, що сприяє прозорості державного управління. Уніфікована форма декларації дозволяє полегшити процес аналізу та перевірки поданих даних, сприяючи виявленню можливих порушень. Крім того, наказ створює умови для активної участі громадськості у контролі за діяльністю посадових осіб, надаючи доступ до інформації про їхній майновий стан. Це є важливим елементом для

формування суспільного контролю та зміцнення демократичних процесів в Україні.

Таким чином, правова регламентація процесу запобігання корупції в Україні базується на комплексній системі міжнародних і національних нормативно-правових актів, що взаємодіють для забезпечення ефективної боротьби з корупцією. Впровадження міжнародних стандартів, таких як Конвенція ООН проти корупції, разом із законами України, такі як «Про запобігання корупції» та «Про очищення влади», сприяє створенню прозорого і підзвітного державного управління. Накази НАЗК деталізують ці закони, встановлюючи процедури контролю та моніторингу, що мінімізують корупційні ризики. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки визначає довгострокові пріоритети у боротьбі з корупцією, акцентуючи увагу на цифровізації та адаптації до сучасних викликів, зокрема умов воєнного стану. Загалом, Україна формує цілісну антикорупційну політику, спрямовану на зменшення рівня корупції та зміцнення демократичних інститутів.

2.2. Організаційні форми процесу запобігання корупції в органах місцевого самоврядування

Запобігання корупції є однією з ключових умов розвитку демократичного суспільства та ефективного державного управління. В Україні цей процес регламентується законодавчо, а його реалізація покладається на спеціально створені органи та механізми. Організаційні форми процесу запобігання корупції включають інституційні, процедурні та нормативні аспекти, спрямовані на мінімізацію корупційних ризиків та забезпечення прозорості у діяльності державних органів. Зокрема, важливу роль у цьому процесі відіграють Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та інші органи, що спеціалізуються на моніторингу та запобіганні корупційним діям. Водночас організаційні форми

охоплюють процедури декларування майна посадовців, перевірку доброчесності та впровадження стандартів антикорупційної поведінки. Цей системний підхід дозволяє створити ефективну інфраструктуру, здатну протидіяти корупції на всіх рівнях.

Організація процесу запобігання корупції в органах місцевого самоврядування повинна базуватися на трьох стратегічних напрямках (рис.2.1).

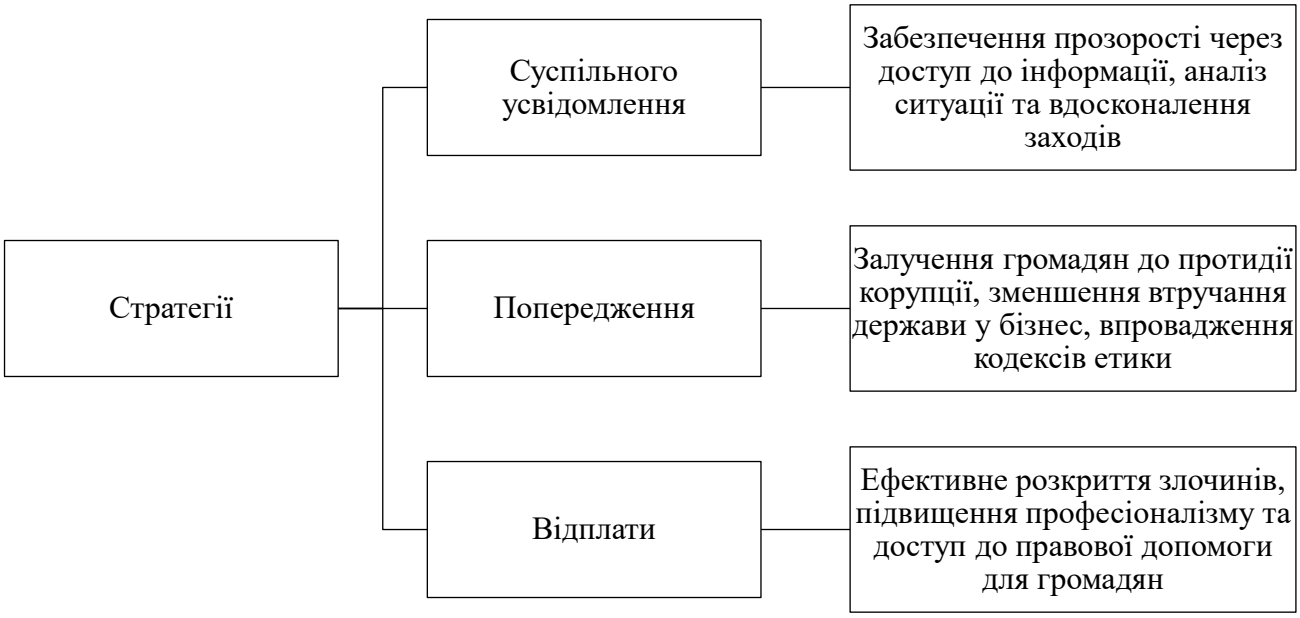

Рис. 2.1.Стратегічні напрямки організації процесу запобігання корупції в органах місцевого самоврядування [72-73]

Стратегія суспільного усвідомлення передбачає забезпечення вільного доступу громадян до інформації через засоби масової інформації, що сприяє прозорості та підвищенню рівня довіри до місцевої влади [72, с.10]. Важливим елементом цієї стратегії є проведення постійного аналізу ситуації, що дозволяє своєчасно вдосконалювати антикорупційні механізми. Окрім цього, моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування забезпечує підґрунтя для ефективного планування майбутніх дій. Стратегія попередження спрямована на активне залучення громадян до процесів протидії корупції, що створює середовище громадського контролю [73, с.10]. Зменшення втручання державних структур у бізнесові процеси також сприяє зниженню рівня корупції, адже усуває можливості для зловживань. Впровадження кодексів етики для посадових осіб

формує нові стандарти поведінки та зміцнює професійну відповідальність. Третім напрямком є стратегія відплати, яка орієнтована на підвищення ефективності розкриття корупційних злочинів [72, с.10]. Важливим аспектом є забезпечення високого рівня професіоналізму посадових осіб, відповідальних за розслідування подібних злочинів. Окрім цього, доступність правової допомоги для громадян гарантує можливість кожному захистити свої права у випадках зіткнення з корупцією. Ці три стратегії, інтегровані в систему місцевого самоврядування, створюють умови для ефективного запобігання корупції та підвищення довіри суспільства до органів влади.

Законом України «Про запобігання корупції» визначені такі основні засоби запобігання корупції (рис.2.2):

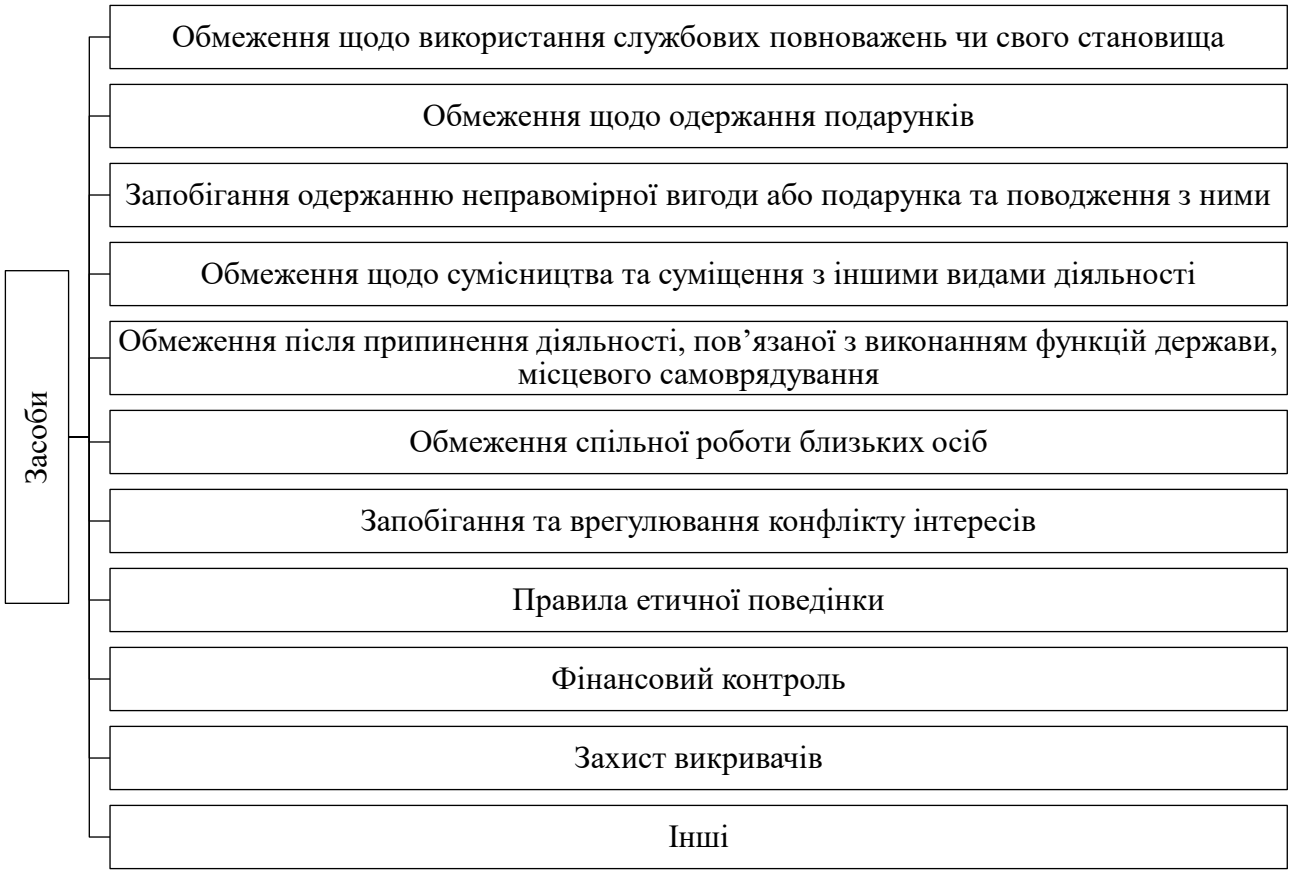

Рис.2.2. Засоби запобігання корупції [25]

Обмеження на використання службових повноважень спрямовані на попередження зловживань владою у власних інтересах. Посадові особи не можуть застосовувати своє службове становище для отримання матеріальних або нематеріальних вигод. Такі обмеження також забезпечують рівні умови для

всіх учасників суспільних і економічних процесів. Впровадження прозорих процедур прийняття рішень сприяє підвищенню підзвітності чиновників.

Заборона на одержання подарунків спрямована на уникнення можливих конфліктів інтересів і забезпечення неупередженості посадовців. Посадові особи не можуть приймати подарунки від фізичних або юридичних осіб, які можуть впливати на їхні службові рішення. Це обмеження стосується як матеріальних цінностей, так і нематеріальних благ, які можуть бути розцінені як спроба підкупу. Встановлення чітких правил щодо прийняття подарунків сприяє дотриманню етичних стандартів. Такий підхід забезпечує неупередженість у виконанні службових обов'язків і посилює доброчесність у роботі державних органів.

Запобігання одержанню неправомірної вигоди є важливим елементом антикорупційної політики. Посадові особи зобов'язані уникати будь-яких ситуацій, де їм можуть запропонувати вигоду, яка впливає на їхню неупередженість. У разі отримання подарунків або вигоди, їх необхідно задокументувати та передати на баланс відповідного органу. Такі дії дозволяють зберігати прозорість і запобігати виникненню корупційних ризиків. Це також сприяє формуванню культури доброчесності та відповідальності серед посадовців.

Обмеження на сумісництво і суміщення забезпечують уникнення конфлікту інтересів між службовими обов'язками та іншими видами діяльності. Посадові особи не можуть займатися бізнесом чи іншою оплачуваною діяльністю, яка може впливати на їхні службові рішення. Це дозволяє уникати ситуацій, коли особисті інтереси переважають над державними. Контроль за дотриманням цих обмежень сприяє підвищенню професійної етики та зосередженню на виконанні службових обов'язків.

Після завершення державної служби особи повинні дотримуватися обмежень, які запобігають використанню набутих контактів і впливу у приватних інтересах. Ці обмеження передбачають тимчасову заборону на роботу у сферах, пов'язаних із попередньою діяльністю. Такі заходи спрямовані на

зменшення ризиків виникнення корупційних схем, пов’язаних із використанням інсайдерської інформації. Вони також допомагають зберегти довіру громадян до органів влади та захищають інтереси держави. Впровадження подібних обмежень сприяє забезпеченню прозорості та доброчесності управлінських процесів.

Запобігання спільній роботі близьких осіб спрямоване на уникнення ситуацій, які можуть створювати конфлікт інтересів у службовій діяльності. Це обмеження передбачає заборону на працевлаштування родичів у безпосереднє підпорядкування одне одному. Подібні заходи сприяють забезпеченню об’єктивності у прийнятті управлінських рішень і виключають ризики фаворитизму. Контроль за дотриманням цих норм підвищує прозорість та справедливість у кадровій політиці, що дозволяє уникнути неформального впливу родинних зв’язків на службову діяльність і забезпечує рівні умови для всіх працівників.

Запобігання конфлікту інтересів є важливим компонентом антикорупційної політики, який забезпечує неупередженість службовців у виконанні своїх обов’язків. Конфлікт інтересів виникає, коли особисті інтереси посадової особи суперечать її службовим обов’язкам. Встановлення процедур виявлення, декларування та врегулювання таких ситуацій дозволяє зменшити ризики зловживань. Врегулювання конфлікту інтересів допомагає зберігати довіру громадян до діяльності державних органів і місцевого самоврядування. Це також сприяє формуванню культури доброчесності та підвищенню рівня відповідальності серед посадовців. Практики запобігання та врегулювання конфлікту інтересів наведені на рис.2.3.

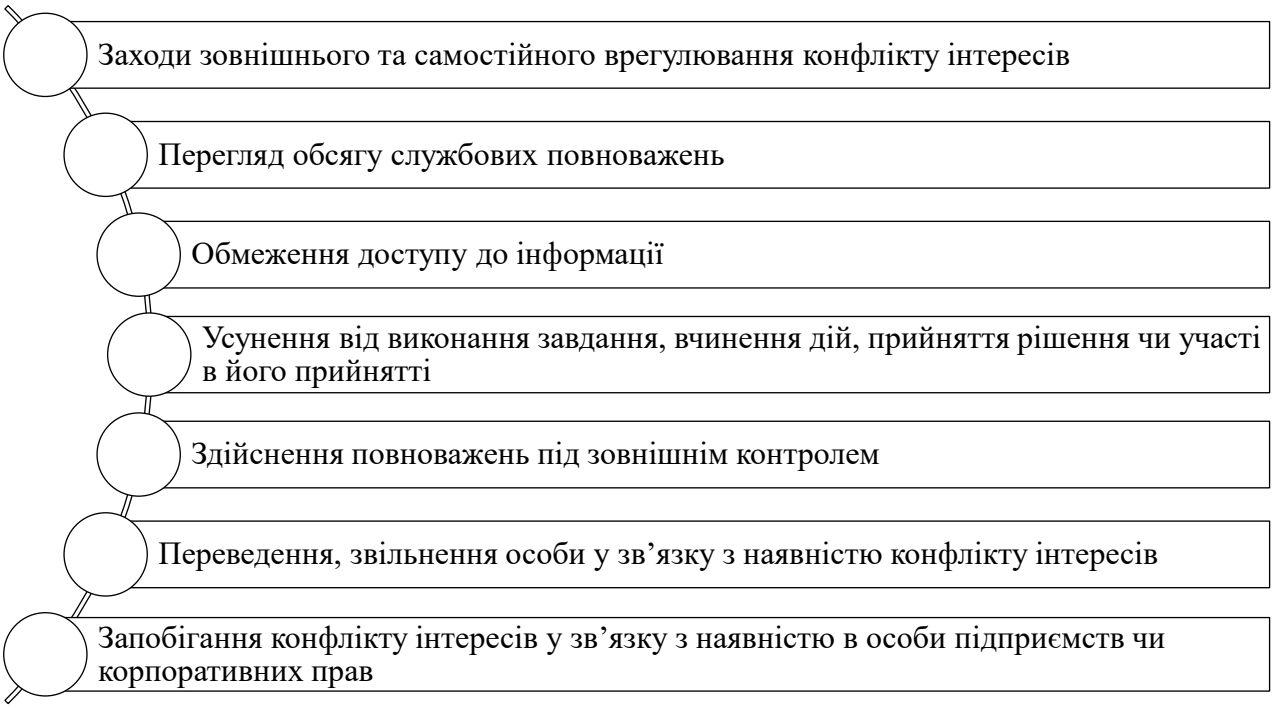

Рис.2.3. Практики запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в процесі організації запобігання корупції [25]

Одним із ключових підходів є застосування заходів як зовнішнього, так і самостійного врегулювання конфлікту інтересів. Це включає усунення посадової особи від виконання завдання, прийняття рішень або участі в їхньому прийнятті, а також обмеження доступу до інформації, яка може створювати ризики для об'єктивності. У разі потреби може здійснюватися перегляд обсягу службових повноважень, забезпечення виконання їх під зовнішнім контролем або навіть переведення чи звільнення посадової особи для мінімізації негативних наслідків. Особливу увагу приділяють регулюванню конфліктів інтересів у діяльності певних категорій службовців, уповноважених на виконання функцій держави, а також уникненню суперечностей, пов'язаних із володінням підприємствами чи корпоративними правами. Такі механізми сприяють збереженню довіри громадян до державних інституцій та формуванню культури доброчесності у публічному секторі.

Етичні правила встановлюють високі стандарти поведінки посадових осіб, які сприяють дотриманню принципів прозорості, чесності та підзвітності. Вони

визначають основні цінності та моральні норми, якими повинні керуватися чиновники у своїй діяльності. Дотримання етичних норм допомагає запобігати корупції та зміцнює професійну репутацію органів влади. Чітко сформульовані правила етичної поведінки сприяють єдності стандартів у роботі та створюють позитивний приклад для суспільства. Це забезпечує довіру громадян і підвищує ефективність державного управління. Правила етичної поведінки передбачають такі вимоги до поведінки осіб (рис.2.4):

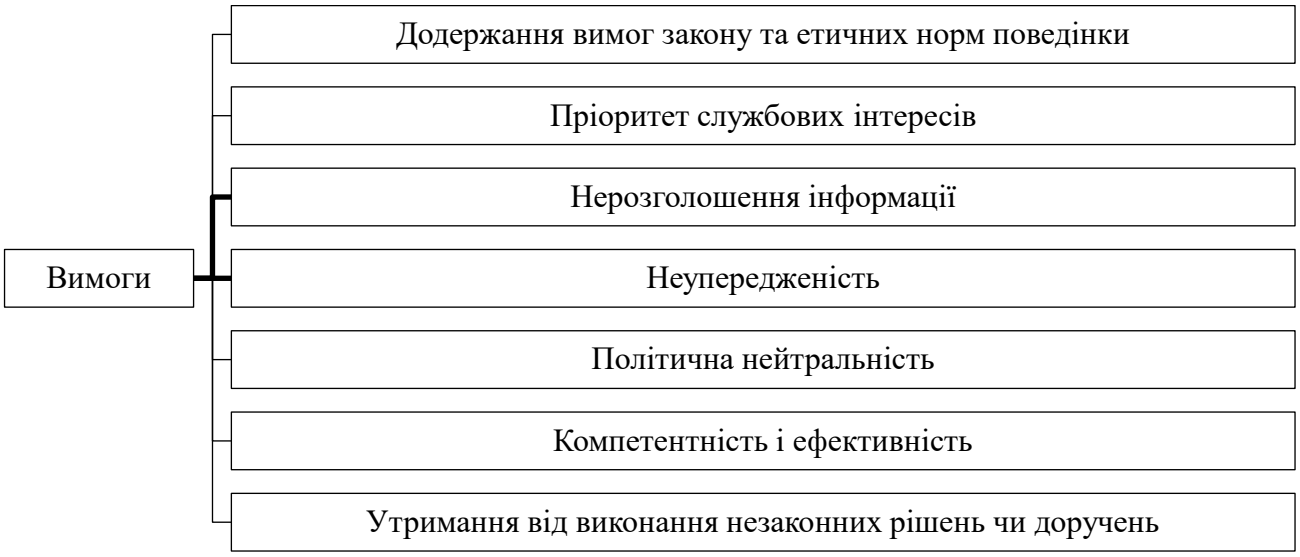

Рис.2.4. Вимоги до поведінки осіб в процесі організації запобігання корупції [25]

Правила етичної поведінки є важливим інструментом забезпечення професійності, прозорості та відповідальності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Вони передбачають суворе дотримання вимог законодавства та етичних норм, що встановлюють високі стандарти поведінки. Пріоритет службових інтересів є основним принципом, що забезпечує ефективне виконання обов’язків, без впливу особистих чи корпоративних мотивів. Дотримання політичної нейтральності та неупередженості сприяє створенню умов для об’єктивного і чесного виконання функцій. Важливими складовими є компетентність і ефективність, що забезпечують якісне вирішення поставлених завдань, а також нерозголошення конфіденційної інформації, що захищає державні та службові інтереси. Посадові

особи повинні утримуватися від виконання незаконних рішень чи доручень, тим самим дотримуючись принципів верховенства права. Такі правила формують довіру громадян до державних інституцій і сприяють створенню доброчесного та етичного публічного управління.

Фінансовий контроль є одним із ключових інструментів запобігання корупції, спрямованим на забезпечення прозорості використання державних ресурсів. Він передбачає моніторинг доходів, витрат і майна посадових осіб для виявлення можливих порушень. Впровадження системи обов'язкового декларування дозволяє зменшити ризики незаконного збагачення. Ефективний фінансовий контроль сприяє посиленню підзвітності чиновників перед громадськістю. Це також створює умови для формування довіри до органів влади та раціонального використання державних коштів. Дії фінансового контролю систематизовано на рис.2.5.

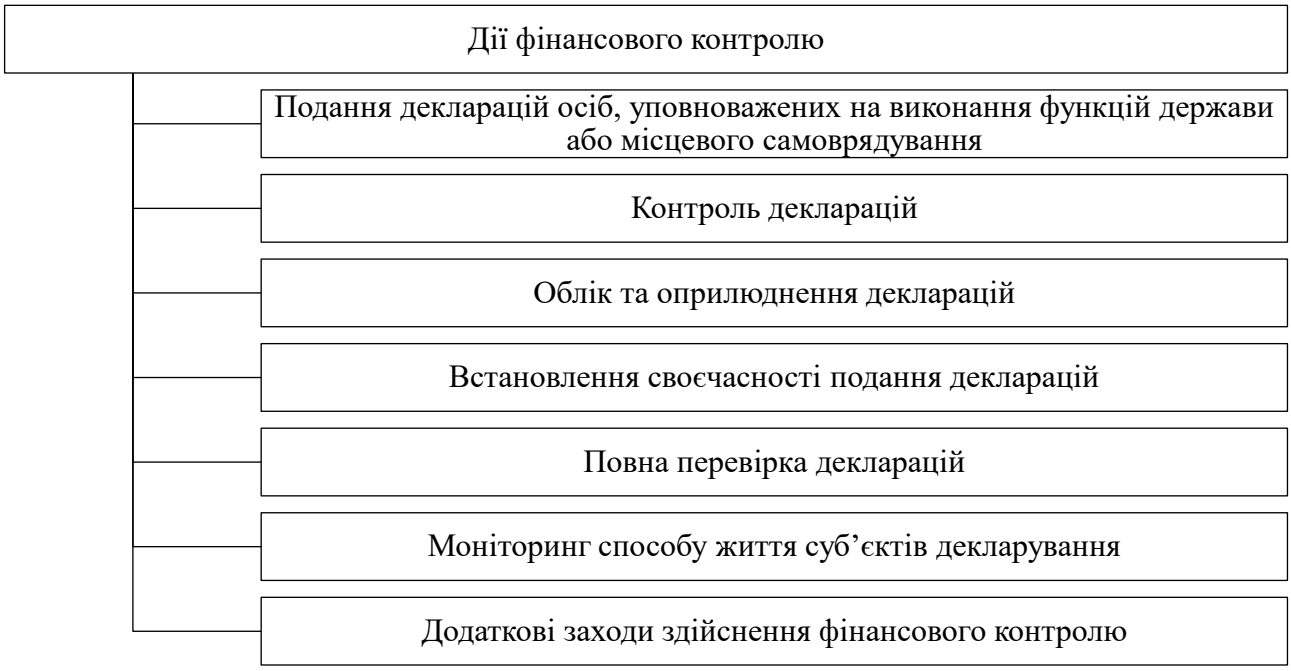

Рис.2.5. Дії фінансового контролю в процесі організації запобігання корупції [25]

Фінансовий контроль є ключовим механізмом запобігання корупції, який забезпечує прозорість і підзвітність у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Одним із його

основних елементів є обов’язкове подання декларацій, у яких зазначається інформація про майно, доходи, витрати та зобов’язання суб’єктів декларування. Важливим аспектом є облік і оприлюднення таких декларацій для забезпечення доступу громадськості до відповідної інформації. Декларації підлягають контролю та перевірці, включаючи оцінку своєчасності їх подання, повну перевірку достовірності даних і моніторинг способу життя декларантів для виявлення можливих невідповідностей. Здійснення додаткових заходів фінансового контролю та врахування особливостей окремих категорій суб’єктів підвищує ефективність системи, сприяє виявленню потенційних порушень і зміцненню довіри до антикорупційної діяльності.

Захист викривачів є важливим механізмом підтримки громадян, які повідомляють про корупційні порушення. Державні гарантії захисту забезпечують безпеку таких осіб і запобігають можливим переслідуванням чи дискримінації. Викривачі відіграють ключову роль у викритті корупційних схем, що сприяє прозорості та ефективності роботи органів влади. Наявність чітких процедур захисту викривачів заохочує активну участь громадян у боротьбі з корупцією, що сприяє зміцненню культури доброчесності та створенню більш справедливого суспільства.

До додаткових заходів запобігання корупції належать заборона на отримання пільг, послуг і майна державними органами. Ці обмеження спрямовані на забезпечення рівності перед законом і виключення можливостей для зловживань. Забезпечення прозорості у використанні державних ресурсів дозволяє уникати незаконних привілеїв для окремих осіб чи організацій. Інші механізми включають удосконалення нормативно-правової бази та проведення антикорупційної освіти. Разом вони створюють комплексний підхід до боротьби з корупцією, зміцнюючи принципи підзвітності та верховенства права.

Таким чином, запобігання корупції є ключовим завданням, яке забезпечує прозорість і ефективність державного управління. Використання таких механізмів, як обмеження службових зловживань, запобігання конфлікту інтересів та фінансовий контроль, сприяє мінімізації ризиків порушень. Захист

викривачів формує безпечне середовище для боротьби з корупцією та заохочує громадян до активної участі у виявленні зловживань. Дотримання правил етичної поведінки створює стандарти для посадовців і допомагає підвищити довіру суспільства до влади. Ефективне впровадження цих заходів сприяє утвердженню принципів доброчесності та верховенства права.

РОЗДІЛ 3
ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

3.1. Стан корупції в органах місцевого самоврядування в Україні за останні роки

Корупція в органах місцевого самоврядування України залишається однією з головних проблем, що стримує розвиток суспільства. Високий рівень корупції створює ризики для демократії, знижує ефективність державних інституцій та підриває довіру громадян. Упродовж останніх років міжнародні оцінки свідчать про складнощі у боротьбі з цією проблемою, незважаючи на певні реформи. Органи місцевого самоврядування стикаються з низкою викликів, зокрема у сфері прозорості, підзвітності та запобігання зловживанням. Розгляд ключових індикаторів дозволяє оцінити прогрес України та зрозуміти, які аспекти потребують додаткової уваги.

Результати оцінювання корупції в Україні за Nations in Transit (NIT), здійснюваний американською громадською організацією Freedom House, наведені на рис.3.1.

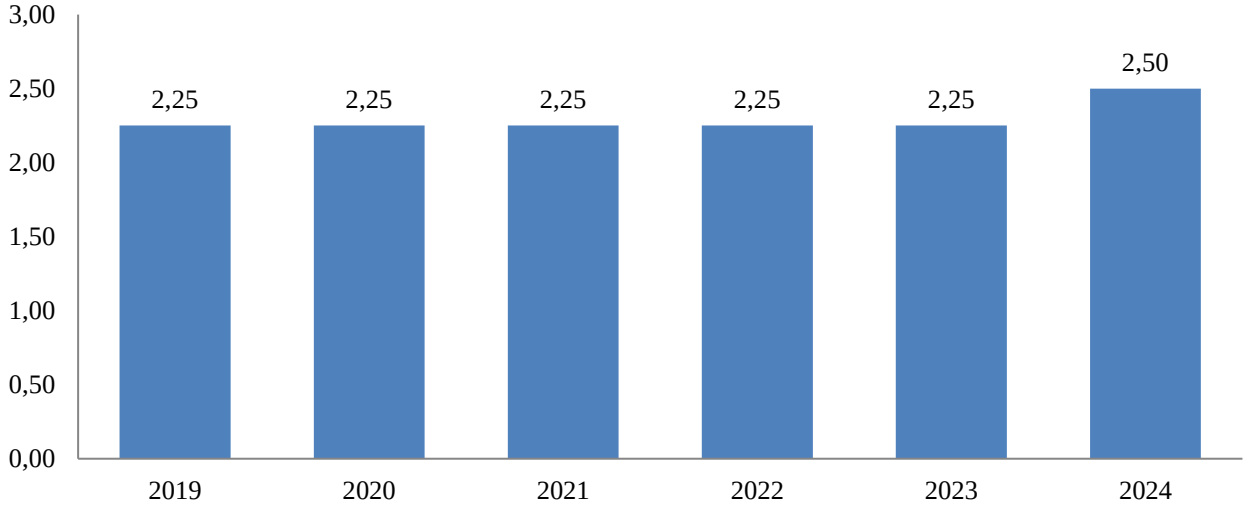

Рис.3.1. Результати оцінювання корупції в Україні за Nations in Transit за 2019-2024 рр. [51]

Згідно з даними Nations in Transit, оцінка рівня корупції в Україні залишалася стабільною у період 2019-2023 років на рівні 2,25 балів за шкалою від 1 до 7. Це свідчить про стагнацію у боротьбі з корупцією, незважаючи на певні реформи у сфері управління. У 2024 році спостерігається незначне погіршення, оцінка зросла до 2,50, що пов'язано з ускладненнями, викликаними воєнними діями та змінами у системі державного управління. Воєнний стан значно ускладнив контроль за діяльністю органів влади та створив нові корупційні ризики, зокрема у сфері розподілу гуманітарної допомоги та державних закупівель. У 2024 році також відчувається вплив соціально-економічної нестабільності, яка послаблює контроль за дотриманням законів. Ці дані наголошують на необхідності посилення антикорупційної політики, особливо в умовах кризових ситуацій.

Індекс CPI України, розроблений Transparency International, наведений на рис.3.2.

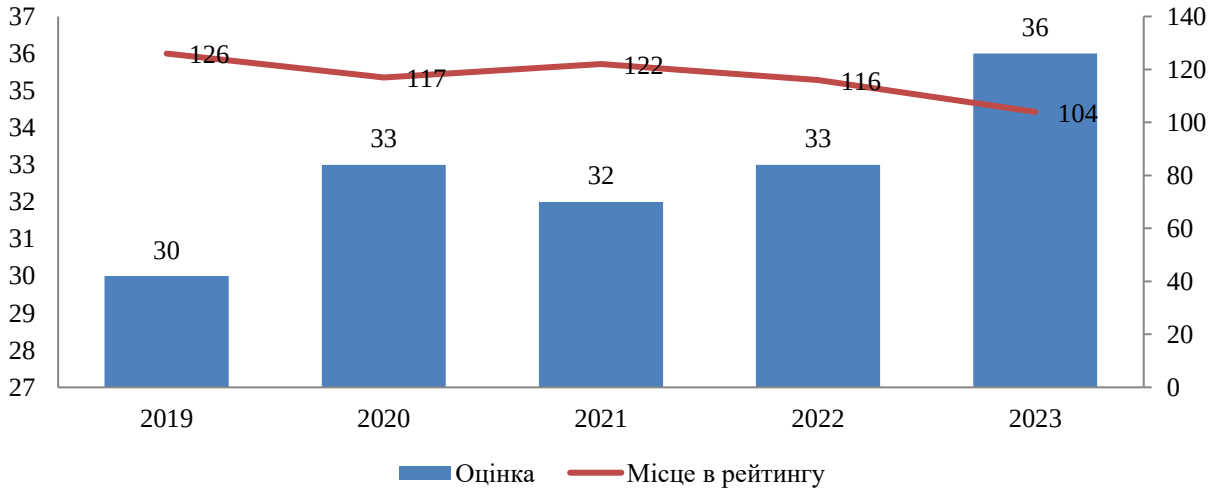

Рис.3.2. Індекс CPI України за 2019-2023 рр. [54]

Індекс сприйняття корупції (CPI) України демонструє поступове покращення з 2019 по 2023 рік: оцінка зросла з 30 до 36 балів, а позиція у світовому рейтингу піднялася з 126-го до 104-го місця. Цей прогрес пояснюється впровадженням реформ, спрямованих на підвищення прозорості публічних закупівель, цифровізацію послуг та створення антикорупційних органів. Зокрема, покращення у 2020-2021 роках стало можливим завдяки активній

роботі НАБУ та НАЗК. У 2022-2023 роках позитивна динаміка зберігається, хоча залишається значним викликом системна корупція, особливо у регіонах. Факторами впливу є міжнародна підтримка, фінансові вливання на реформи та жорсткі вимоги до прозорості від партнерів, зокрема ЄС. Проте зростання індексу до 36 балів не може вважатися значним успіхом, оскільки Україна досі залишається серед країн із високим рівнем корупції. Подальше покращення залежить від забезпечення не лише прозорих механізмів, але й реальної підзвітності чиновників.

Загальнонаціональне опитування «Стан корупції в Україні 2024: сприйняття, досвід, ставлення» проведено в межах Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» [74]. Це дослідження дозволяє оцінити громадське сприйняття корупції, рівень нетерпимості до хабарництва та ставлення до відповідальних за подолання цієї проблеми. Аналіз динаміки за останні роки відображає, як соціальні, політичні та економічні фактори впливають на корупційні ризики. Результати дають змогу оцінити ефективність впроваджених реформ та рівень залученості громадянського суспільства. Водночас дослідження вказує на ключові виклики, які стоять перед суспільством у боротьбі з корупцією. Зокрема, розповсюдженість корупції в Україні наведена на рис.3.3.

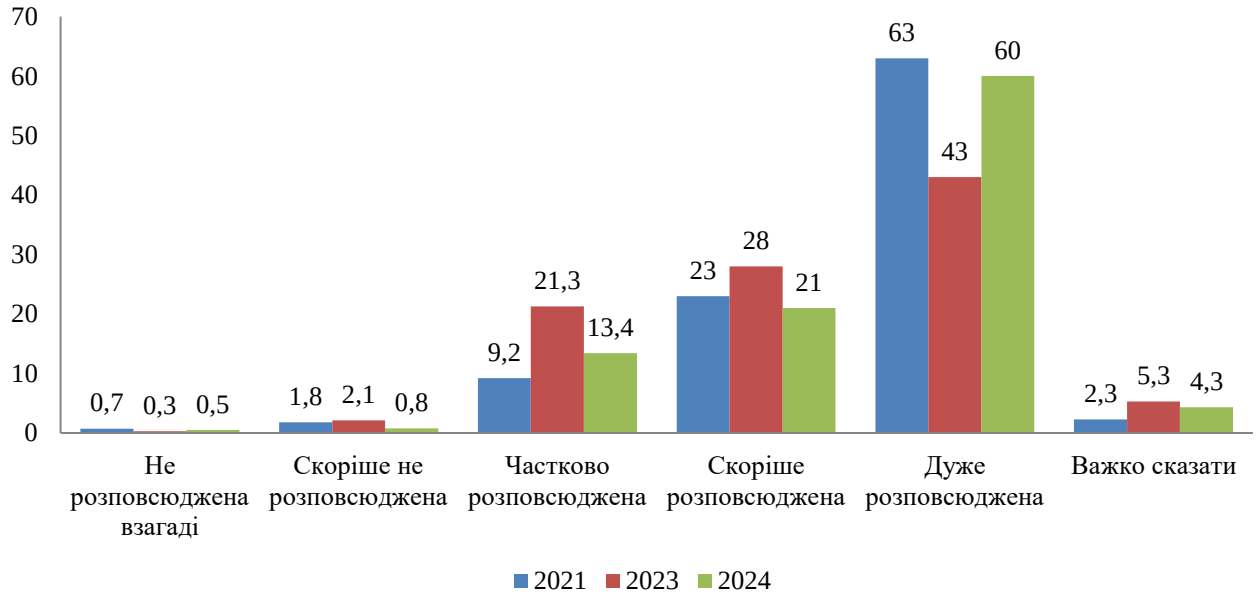

Рис.3.3. Розповсюдженість корупції в Україні за 2021-2024 рр. [74]

Дані свідчать, що у 2023 році кількість респондентів, які вважали корупцію «дуже розповсюдженою», знизилася до 43%, але у 2024 році цей показник знову зріс до 60%. Це пов’язано з воєнними діями, які створили нові корупційні ризики через ослаблення контролю за державними ресурсами. У 2023 році частка тих, хто вважав корупцію «частково розповсюдженою», досягла піку (21,3%), що свідчить про тимчасове покращення сприйняття завдяки реформам та антикорупційним ініціативам. Однак повернення до високих показників у 2024 році вказує на недостатню стабільність цих змін. Низькі частки тих, хто вважає корупцію «не розповсюдженою», залишаються стабільними, що свідчить про глибоке укорінення цієї проблеми у суспільній свідомості. Для покращення ситуації потрібні посилені зусилля як на рівні уряду, так і громадянського суспільства.

Зміна рівня корупції в Україні наведена на рис.3.4.

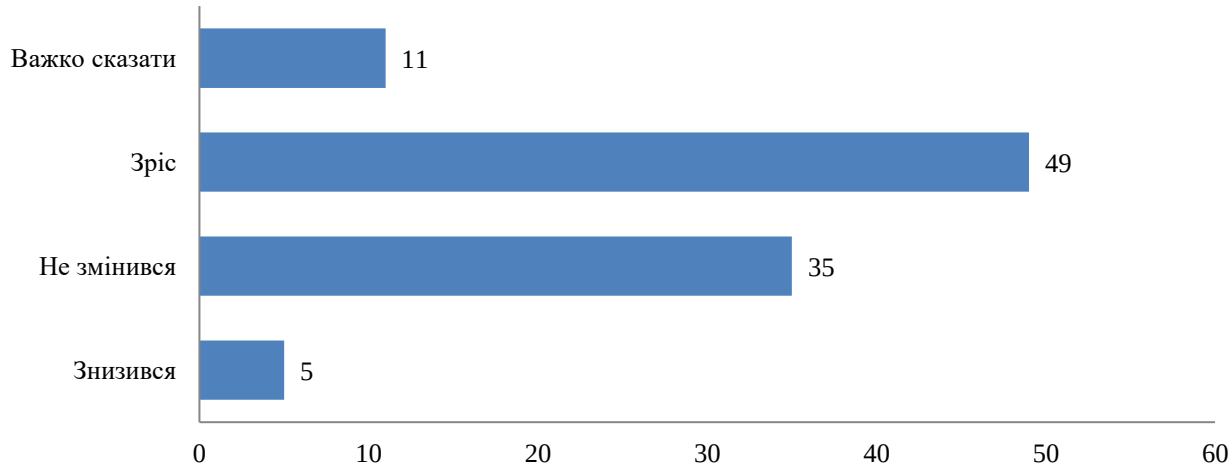

Рис.3.4. Зміна рівня корупції в Україні в 2023-2024 рр. [74]

Результати демонструють, що майже половина опитаних (49%) вважають, що за останні 12 місяців рівень корупції зріс, тоді як лише 5% зазначають його зниження. Така оцінка зумовлена збільшенням випадків зловживань під час воєнного стану, зокрема у сфері державних закупівель та гуманітарної допомоги. Водночас 35% респондентів вважають, що ситуація залишилася незмінною, що свідчить про певну інертність у сприйнятті змін. Значна частка тих, хто вказує на зростання корупції, також є результатом активного висвітлення корупційних

скандалів у медіа. Лише 11% респондентів не змогли визначити динаміку, що свідчить про достатній рівень обізнаності громадян у цій сфері. Високий рівень негативного сприйняття підтверджує необхідність більш прозорих механізмів управління та дієвих заходів для подолання корупції.

Рівень нетерпимості до хабарництва наведений на рис.3.5.

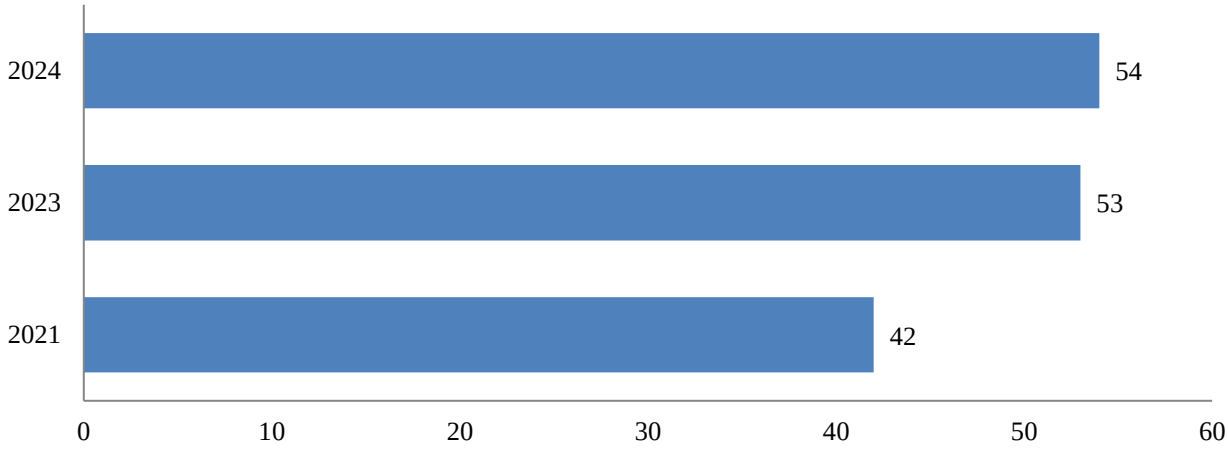

Рис.3.5. Рівень нетерпимості до хабарництва в Україні за 2021-2024 рр. [74]

Рівень нетерпимості до хабарництва демонструє стійке зростання: від 42% у 2021 році до 54% у 2024 році. Це свідчить про позитивні зміни в суспільній свідомості та зростання вимог до прозорості й підзвітності. Одним із факторів є активна антикорупційна пропаганда, зокрема діяльність медіа, громадських організацій та міжнародних партнерів. Зростання громадської нетерпимості також пов’язане з економічними труднощами, які підвищують вимоги до справедливого розподілу ресурсів. Водночас стабільне зростання цього показника є сигналом для влади про підтримку реформ з боку суспільства. Однак для подальшого посилення нетерпимості важливо зосередитися на освітніх ініціативах та практичних заходах боротьби з корупцією. Це сприятиме формуванню культури нульової толерантності до корупційних проявів.

Відповідальність за подолання корупції наведена на рис.3.6.

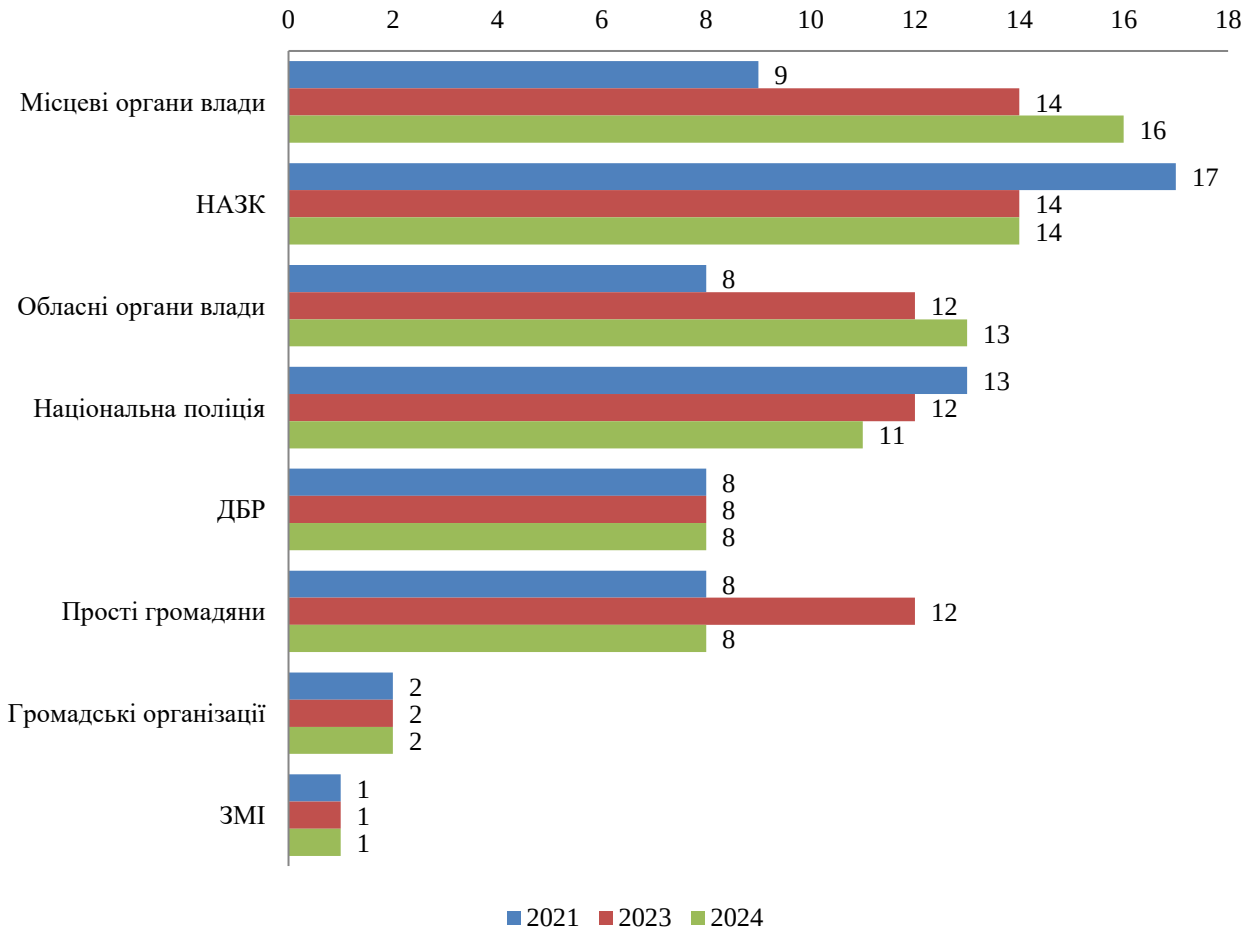

Рис.3.6. Відповідальність за подолання корупції в Україні за 2021-2024 рр. [74]

Дослідження показує, що у 2024 році більшість респондентів вважають відповідальними за подолання корупції місцеві органи влади (16%), НАЗК (14%) та обласні органи влади (13%). Це свідчить про зростання очікувань від регіонального рівня управління, що пов'язано з децентралізацією. Зменшення відповідальності, покладеної на Національну поліцію та ДБР, свідчить про недостатню довіру до цих структур та сприйняття їхньої діяльності як малоефективної. Незмінно низькі показники для громадських організацій та ЗМІ свідчать про обмежені очікування від цих суб'єктів у боротьбі з корупцією. Водночас залишається стабільною частка тих, хто покладає відповідальність на простих громадян (8%), що відображає потребу у формуванні активного громадянського суспільства. Загалом, результати підкреслюють важливість покращення координації між органами влади та залучення громадськості для запобігання корупції.

Бажання подолати корупцію наведена на рис.3.7.

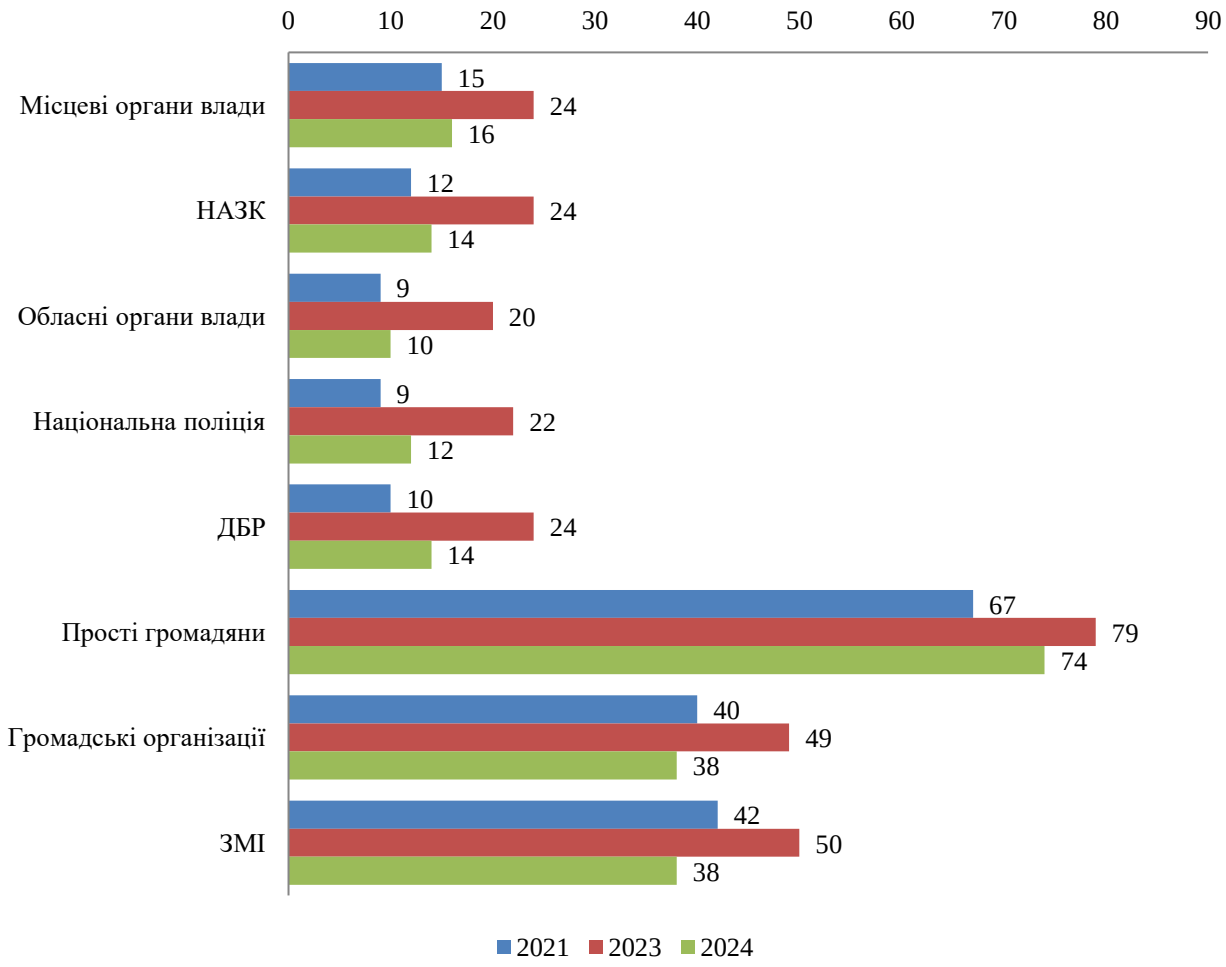

Рис.3.7. Бажання подолати корупцію в Україні за 2021-2024 рр. [74]

Дослідження свідчить, що у 2024 році прості громадяни залишаються головними суб'єктами, які хочуть подолати корупцію (74%), хоча цей показник дещо знизився порівняно з 2023 роком (79%). Це може бути наслідком втоми населення від постійних кризових ситуацій та невдоволення темпами реформ. Значно знизилося бажання протидіяти корупції серед громадських організацій та ЗМІ (38%), що зумовлено обмеженими ресурсами та складнощами роботи під час війни. Зменшення відповідальності у структурах, таких як НАЗК, Національна поліція та місцеві органи влади, свідчить про недостатню ефективність їхніх зусиль. Загалом, результати демонструють необхідність залучення ширшого кола суб'єктів до антикорупційної діяльності. Для підвищення мотивації до

боротьби з корупцією важливо забезпечити належну підтримку з боку держави та міжнародних партнерів.

Таким чином, стан корупції в органах місцевого самоврядування України залишається складним, хоча спостерігаються певні позитивні зрушення в окремих аспектах. Дані міжнародних рейтингів і національних опитувань вказують на стагнацію або навіть погіршення ситуації в останні роки, що посилюється через кризові умови, зокрема воєнний стан. Громадяни продовжують вважати корупцію поширеною, хоча рівень нетерпимості до хабарництва зростає, що свідчить про зміни у суспільній свідомості. Відповідальність за подолання корупції покладається як на органи влади, так і на громадянське суспільство, хоча ефективність зусиль залишається недостатньою. Для подолання проблеми потрібні системні зміни, прозорість у роботі органів влади та активна підтримка громадськості.

3.2. Компаративний аналіз зарубіжного досвіду запобігання корупції в місцевому самоврядуванні

Запобігання корупції в органах місцевого самоврядування є ключовим елементом забезпечення прозорості та ефективності управління. У різних країнах світу впроваджено унікальні підходи до боротьби з корупцією, які враховують їхні соціально-економічні, культурні та політичні особливості. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє не лише оцінити ефективність різних методів, а й адаптувати найкращі практики до українських реалій. Компаративний аналіз цих практик дає змогу визначити сильні та слабкі сторони національної системи протидії корупції та запропонувати шляхи її вдосконалення.

Країни-лідери за індексом CPI наведені на рис.3.8.

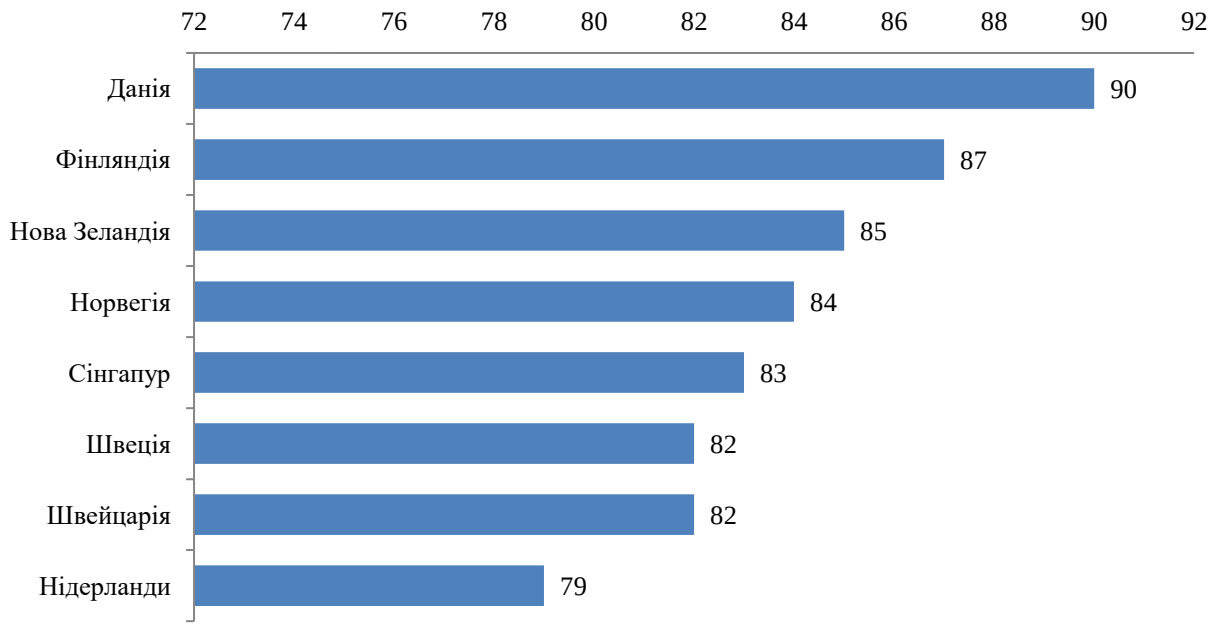

Рис.3.8. Країни-лідери за індексом CPI в 2023 р. [54]

У 2023 році країни-лідери за Індексом сприйняття корупції продемонстрували високий рівень прозорості та ефективності в управлінні, що є результатом тривалого впровадження антикорупційних практик. Данія з результатом 90 балів знову підтвердила статус найменш корумпованої країни світу завдяки сильним демократичним інститутам та громадському контролю. Інші лідери, такі як Фінляндія (87 балів) і Нова Зеландія (85 балів), успішно використовують механізми цифрового врядування, що знижують ризики зловживань. Скандинавські країни, включаючи Норвегію, Швецію та Швейцарію, продовжують утримувати високі позиції завдяки ефективній судовій системі та жорстким стандартам етики для державних службовців. Сінгапур (83 бали) вирізняється своєю моделлю жорсткого контролю та значними штрафами за корупційні правопорушення. Також серед лідерів перебувають Нідерланди, які демонструють ефективне поєднання інновацій у державному управлінні та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Загалом, високі позиції цих країн у рейтингу CPI підтверджують, що успішна боротьба з корупцією можлива завдяки комплексному підходу, що включає прозорість, підзвітність та залучення громадян.

Розглянемо досвід цих країн детальніше.

Данія є світовим лідером у боротьбі з корупцією, демонструючи високий рівень прозорості, чесності та підзвітності у своєму державному секторі. Країна активно долучається до міжнародних ініціатив із запобігання корупції та поширює культуру «абсолютної нетерпимості» до неї. Відсутність суттєвих проявів корупції підтверджують результати численних опитувань, які вказують на низький рівень підкупу та хабарництва [75]. Важливим елементом антикорупційної діяльності є діяльність Агентства міжнародного розвитку Danida, яке відслідковує рівень корупції як у самій країні, так і за її межами [76]. Данія також активно використовує інструменти державного і приватного партнерства у боротьбі з корупцією, укладаючи угоди між бізнесом і державою. Значну роль відіграє Торгова рада Данії, яка допомагає датським компаніям вирішувати корупційні проблеми на міжнародному рівні. Особливу увагу приділено протидії корупції на рівні місцевого самоврядування, зокрема через створення веб-ресурсів для управління корупційними ризиками та запровадження антитранснаціонального агентства для боротьби з підкупом. Попри загальну прозорість системи, країна не застрахована від скандалів, таких як випадки відмивання грошей у Danske Bank. Водночас ефективна система стримування і виявлення корупції дозволяє швидко реагувати на подібні виклики. Проблемними зонами залишаються питання прозорості фінансування політичних партій, декларування активів та конфлікту інтересів серед посадовців. Однак ці прогалини мінімально впливають на загальний рівень корупції завдяки ефективній роботі правоохоронної системи. Датський підхід підкреслює важливість превентивних заходів, спільних зусиль держави та бізнесу і підтримки прозорості в усіх сферах.

Фінляндія відзначається відсутністю спеціалізованих антикорупційних законів і органів, покладаючи основну увагу на запобіжні механізми, закріплені в існуючих правових актах. Основну роль у контролі за діяльністю публічної влади відіграють Канцлер юстиції та Парламентський омбудсмен, які забезпечують нагляд за законністю дій урядових посадовців [77, с.34]. Фінська

система запобігання корупції базується на ключових принципах, таких як верховенство права, прозорість, запобігання конфлікту інтересів та громадський контроль. Важливим компонентом є забезпечення простоти адміністративних процедур і доступності судового захисту для громадян. Значна роль у запобіганні політичній корупції належить освіті, яка виховує повагу до законів та формує негативне ставлення до незаконних дій. Інновація електронної демократії дозволяє громадянам подавати заявки до органів влади онлайн, що мінімізує ризик корупції. Викривальна журналістика також відіграє важливу роль у боротьбі з корупційними схемами серед політиків і чиновників. Відмінною рисою Фінляндії є довіра громадян до державних інституцій, яка підкріплюється їх прозорістю і підзвітністю. Попри відсутність спеціалізованих антикорупційних структур, країна демонструє високі показники ефективності у запобіганні корупції. Завдяки взаємодії громадськості, медіа та органів влади вдається уникати системних порушень. Фінляндія також відзначається низьким рівнем бюрократії, що зменшує ризики зловживань. Основним викликом залишається забезпечення балансу між довірою до посадовців і посиленим контролем.

Нова Зеландія є прикладом країни, яка активно протидіє корупції через комплексний підхід із залученням кількох спеціалізованих слідчих органів. Незалежний орган з питань поведінки поліції (IPCA) відіграє важливу роль у забезпеченні підзвітності поліції, розслідуючи скарги та вживаючи відповідних заходів. Орган має статус незалежного суб'єкта, що гарантує відсутність політичного тиску на його діяльність [78]. Омбудсмен розглядає скарги громадян на урядові установи, сприяючи справедливому ставленню до населення. Основними принципами антикорупційної політики є забезпечення прозорості та справедливості, що сприяє високому рівню довіри громадян до уряду. Використання омбудсменів забезпечує швидкий і доступний спосіб вирішення адміністративних суперечок. Відмінною особливістю Нової Зеландії є незалежність органів, що займаються антикорупційною діяльністю, від політичного впливу, що підвищує їхню ефективність. Прозорість діяльності

державних інституцій підтримується регулярними звітами, доступними для громадськості. Громадський контроль і залучення до процесів управління забезпечують високу обізнаність населення щодо прав та механізмів захисту від корупції. Водночас виклики для країни зосереджуються на посиленні боротьби з міжнародною корупцією та вдосконаленні співпраці між урядом і громадянським суспільством. Нова Зеландія демонструє важливість поєднання незалежного нагляду, прозорості і активного громадського контролю як основи успішної антикорупційної політики.

Норвегія також має одну з найефективніших систем протидії корупції завдяки комплексному підходу до боротьби з економічними, екологічними та цифровими злочинами. Однією з ключових інституцій є Норвезьке національне управління з розслідування і кримінального переслідування злочинів у сфері економіки і навколишнього середовища (ОКОКРІМ) [79]. Цей орган має унікальну структуру, поєднуючи функції як поліції, так і прокуратури, що дозволяє йому ефективно розслідувати складні та резонансні справи. Особливістю ОКОКРІМ є горизонтальна організація, що включає виконавчу групу з представників різних департаментів і фахівців у галузі фінансів і права. Діяльність управління не обмежується виявленням порушень; значна увага приділяється профілактиці корупції шляхом створення сприятливих умов для прозорої економіки. Зокрема, уряд працює над спрощенням бізнес-процесів, зменшенням податків і підтримкою населення у скрутних фінансових умовах. Це знижує стимули до хабарництва та корупції, формуючи у суспільстві негативне ставлення до таких явищ. Норвезький підхід базується на заохоченні прозорих практик, довірі громадян до влади та соціальній відповідальності бізнесу. Попри це, країна продовжує вдосконалювати свою систему шляхом адаптації до нових викликів, таких як цифрові злочини. Основним здобутком Норвегії є створення ефективного механізму боротьби з корупцією, який гармонійно поєднує правоохоронну та профілактичну складові. Прозорість і підзвітність органів влади сприяють високому рівню довіри до державної системи. Норвезький

досвід демонструє, що комплексний підхід, що включає як репресивні, так і превентивні заходи, може бути ефективним у боротьбі з корупцією.

Сінгапур є зразком успішної боротьби з корупцією, займаючи провідні позиції у світових рейтингах прозорості, економічної свободи та ефективності управління. Основним принципом антикорупційної політики країни є мінімізація умов, що сприяють корупційній поведінці, а також створення ефективного механізму покарання за такі дії. Ключову роль у цьому процесі відіграє Бюро з розслідування випадків корупції, яке діє як незалежний орган і займається боротьбою з корупцією як у державному, так і в приватному секторах. Однією з відмінних рис цього органу є його право розслідувати діяльність посадовців, перевіряти законність їхніх рішень та дій, а також аналізувати роботу державних установ для виявлення "слабких місць". Особливістю антикорупційної системи Сінгапуру є дослідження процедур у потенційно ризикованих галузях з метою усунення умов для корупції. Бюро також розглядає скарги громадян, що дозволяє залучити суспільство до боротьби з цим явищем. Жорсткий контроль і висока підзвітність посадовців, поєднані з прозорістю управління, формують довіру громадян до влади. Основним здобутком Сінгапуру є створення ефективного та незалежного органу, який успішно реалізує завдання боротьби з корупцією. Завдяки системному підходу, держава змогла досягти мінімального рівня корупції, що сприяє сталому економічному розвитку. Сінгапурський досвід демонструє, що поєднання суворих покарань, незалежності антикорупційних органів і прозорості процесів управління створює надійну основу для мінімізації корупції.

Запобігання корупції є важливим елементом забезпечення ефективності управління, економічного зростання та довіри громадян до державних інституцій. Кожна країна має власний унікальний підхід до боротьби з корупцією, що враховує її історичні, соціальні та економічні особливості. У табл.3.1 наведено основні здобутки країн, що демонструють високі показники прозорості та ефективності в антикорупційній діяльності.

Таблиця 3.1

Основні здобутки країн у сфері запобігання корупції [75-79]

Країна	Основні здобутки
Данія	Високий рівень прозорості в державному секторі; культура абсолютної нетерпимості до корупції; ефективна діяльність організацій, таких як Danida і Торгова рада Данії.
Фінляндія	Дотримання принципів верховенства права і прозорості; ефективний громадський контроль; запровадження інновацій у сфері e-democracy та викривальна журналістика.
Нова Зеландія	Незалежна система розслідування корупції; висока довіра до державного управління; акцент на прозорість і справедливість у взаємодії з громадянами.
Норвегія	Успішна діяльність ОКОКРІМ; профілактичні заходи для зменшення умов корупції; підтримка прозорого бізнес-середовища та ефективність управлінської структури.
Сінгапур	Жорсткий контроль за діяльністю посадовців; ефективна діяльність Бюро з розслідування випадків корупції; систематичний аналіз процедур державних установ.

Кожна з розглянутих країн демонструє унікальний підхід до запобігання корупції, досягаючи значних результатів завдяки інтеграції незалежних інституцій, профілактичних заходів та громадського залучення. Данія та Фінляндія акцентують увагу на культурі нетерпимості до корупції та прозорості, Нова Зеландія і Норвегія – на незалежних органах розслідування, а Сінгапур демонструє зразкову ефективність у створенні умов для мінімізації корупції. Спільною рисою для всіх країн є висока довіра громадян до державних органів, що забезпечує сталість антикорупційних ініціатив. Цей досвід є цінним прикладом для інших держав, які прагнуть знизити рівень корупції та забезпечити ефективне управління.

Таким чином, аналіз зарубіжного досвіду боротьби з корупцією свідчить, що успіх у цій сфері залежить від системного підходу, який поєднує прозорість, профілактичні заходи та залучення громадськості. Країни-лідери, такі як Данія, Фінляндія, Нова Зеландія, Норвегія та Сінгапур, демонструють ефективність завдяки незалежним органам контролю, жорсткому дотриманню верховенства права та культурі нетерпимості до корупції. Важливим є впровадження інновацій, таких як e-democracy, прозорі механізми бізнесу та відповідальність посадовців. Цей досвід підтверджує, що лише комплексний підхід дозволяє створити умови, за яких корупція стає неможливою або мінімальною. Досвід

країн є цінним прикладом для держав, які прагнуть реформ у сфері антикорупційної політики.

3.3. Напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування

Антикорупційна діяльність є важливою складовою забезпечення ефективності та прозорості функціонування органів місцевого самоврядування. В умовах сучасних викликів, пов’язаних із зростанням вимог громадськості до відкритості та доброчесності, розробка та впровадження оптимальних механізмів протидії корупції стає пріоритетним завданням. Напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування систематизовано в табл.3.2.

Таблиця 3.2

Напрями оптимізації антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування

Напрям	Вплив
Зміцнення міжнародного співробітництва та взаємодії з міжнародними антикорупційними організаціями	Підвищення рівня обізнаності, впровадження успішних практик, залучення зовнішнього контролю та фінансової підтримки.
Підвищення рівня підзвітності посадових осіб через незалежний моніторинг і аудити	Зменшення ризиків корупційних зловживань, підвищення довіри громади до місцевих органів влади.
Розвиток та підтримка електронних сервісів для забезпечення прозорості	Спрощення доступу до інформації, зменшення бюрократії, скорочення корупційних ризиків під час надання послуг.
Використання новітніх технологій, таких як блокчейн	Забезпечення надійності та неможливості фальсифікації даних, автоматизація процесів прийняття рішень.
Удосконалення освітніх програм для посадовців та активістів	Підвищення кваліфікації, формування культури доброчесності та обізнаності у сфері антикорупційної діяльності.
Створення інститутів громадського контролю	Посилення ролі громадськості у моніторингу діяльності місцевих органів влади, формування соціального тиску на порушників.

Продовження табл.3.2

Напрям	Вплив
Інтеграція етичних стандартів у роботу посадових осіб	Формування відповідальної поведінки посадовців, зменшення ризику корупційної мотивації.
Розробка механізмів стимулювання доброчесної поведінки	Заохочення доброчесності через премії, нагороди або інші стимули для посадовців із високими показниками прозорості.

Зміцнення міжнародного співробітництва та взаємодії з міжнародними антикорупційними організаціями є важливим напрямом оптимізації антикорупційної діяльності органів місцевого самоврядування. Завдяки інтеграції з міжнародними партнерами можна впроваджувати перевірені практики боротьби з корупцією, які вже продемонстрували свою ефективність у різних країнах. Співпраця з глобальними антикорупційними мережами дозволяє не лише запозичувати успішний досвід, а й удосконалювати наявні механізми протидії корупції. Міжнародні організації можуть забезпечити зовнішній контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, що сприяє підвищенню їхньої прозорості. Крім того, вони надають фінансову та експертну підтримку для реалізації антикорупційних ініціатив. Така взаємодія формує нові стандарти прозорості та підзвітності, що поступово інтегруються у роботу органів влади. У довгостроковій перспективі це сприяє підвищенню довіри громадян до місцевого самоврядування та забезпеченню його ефективності.

Підвищення рівня підзвітності посадових осіб через незалежний моніторинг і аудити є ключовим фактором зниження корупційних ризиків. Ефективна система моніторингу дозволяє виявляти та запобігати випадкам зловживання владою. Незалежний аудит забезпечує об'єктивність оцінки діяльності посадових осіб, що стимулює їх дотримуватися етичних норм та законодавства. Така підзвітність сприяє підвищенню рівня довіри громадян до місцевих органів влади, адже прозорість дій є основою суспільної довіри. Важливим аспектом є залучення громадськості до процесу контролю, що посилює ефективність моніторингових заходів. Крім того, прозорість фінансових і адміністративних процесів значно знижує можливість корупційних

зловживань. У результаті формується стійка система управління, яка враховує інтереси громади та сприяє зміцненню демократичних принципів.

Розвиток та підтримка електронних сервісів для забезпечення прозорості є важливим елементом сучасного антикорупційного середовища. Цифровізація процесів дозволяє значно спростити доступ до інформації для громадян, що зменшує ризики корупції під час отримання адміністративних послуг. Електронні платформи забезпечують зручність у взаємодії з органами місцевого самоврядування, мінімізуючи вплив людського чинника. Наприклад, публічні реєстри, онлайн-звіти та системи електронних звернень підвищують рівень підзвітності та відкритості посадових осіб. Такі сервіси також сприяють зменшенню бюрократичних процедур, які часто стають основою для корупційних дій. Впровадження цифрових технологій створює умови для кращого контролю з боку громадськості та незалежних експертів. У перспективі це підвищує ефективність роботи органів місцевого самоврядування та сприяє зміцненню довіри до них.

Використання новітніх технологій, таких як блокчейн, відкриває нові можливості для підвищення ефективності антикорупційних заходів. Блокчейн-технологія забезпечує прозорість та неможливість фальсифікації даних, що є критично важливим у боротьбі з корупцією. Вона дозволяє створювати надійні реєстри, які автоматично фіксують всі зміни, роблячи їх доступними для перевірки. Ця технологія мінімізує ризик зловживань, оскільки виключає можливість втручання в процес передачі чи обробки інформації. Крім того, автоматизація процесів, таких як публічні закупівлі чи розподіл бюджетних коштів, сприяє зменшенню корупційного впливу. Використання блокчейну також може забезпечити кращий контроль за дотриманням етичних норм у діяльності посадових осіб. Завдяки цьому органи місцевого самоврядування стають більш ефективними, прозорими та орієнтованими на інтереси громади.

Удосконалення освітніх програм для посадовців та активістів є важливим кроком у створенні стійкої антикорупційної системи. Якісна освіта дозволяє формувати у посадовців глибоке розуміння принципів доброчесності та

важливості прозорого управління. Навчальні програми сприяють підвищенню кваліфікації, надаючи знання про сучасні інструменти антикорупційної діяльності та міжнародні стандарти управління. Особливу увагу слід приділяти підготовці громадських активістів, які відіграють ключову роль у моніторингу роботи органів місцевого самоврядування. Такі програми сприяють підвищенню обізнаності громадськості щодо механізмів протидії корупції та їх прав у цій сфері. Крім того, систематичне навчання формує культуру доброчесності серед посадовців, що знижує ймовірність виникнення корупційної мотивації. У довгостроковій перспективі це сприяє створенню професійного середовища, орієнтованого на забезпечення прозорого та ефективного управління.

Створення інститутів громадського контролю є потужним інструментом для забезпечення прозорості роботи органів місцевого самоврядування. Громадські інституції можуть здійснювати незалежний моніторинг та аналіз рішень, ухвалених посадовцями, що мінімізує ризики корупційних зловживань. Участь громадян у контролі сприяє формуванню соціального тиску на посадовців, змушуючи їх діяти відповідно до законодавства та етичних норм. Інститути громадського контролю відіграють важливу роль у створенні довіри між владою та громадою, сприяючи прозорому управлінню ресурсами. Важливим є забезпечення незалежності таких інституцій, щоб уникнути їхнього впливу з боку зацікавлених сторін. Громадські платформи та організації також сприяють поширенню інформації про порушення та недоліки в роботі місцевої влади, що стимулює оперативне реагування на виклики. Розвиток таких інститутів є основою для формування відкритого та підзвітного суспільства.

Інтеграція етичних стандартів у роботу посадових осіб є важливим елементом у боротьбі з корупцією. Чітко визначені норми поведінки допомагають створити культуру відповідальності та доброчесності серед посадовців. Етичні стандарти сприяють запобіганню корупційній мотивації, оскільки формують професійні цінності, які несумісні з незаконними діями. Впровадження таких стандартів допомагає забезпечити прозорість у прийнятті рішень, що підвищує довіру громадян до органів місцевого самоврядування.

Посадовці, які дотримуються етичних принципів, є прикладом для своїх колег і формують позитивний імідж влади. Інтеграція етичних стандартів також може здійснюватися через розробку спеціальних кодексів поведінки та регулярний моніторинг їх виконання. Завдяки цьому забезпечується довгострокова сталість антикорупційних зусиль.

Розробка механізмів стимулювання доброчесної поведінки є важливим чинником у зміцненні антикорупційного середовища. Заохочення посадовців через премії, нагороди чи інші стимули за високі показники прозорості та ефективності роботи створює мотивацію для дотримання етичних стандартів. Матеріальне та моральне заохочення доброчесності сприяє формуванню позитивного прикладу, який стимулює інших працівників дотримуватися аналогічних принципів. Такі механізми дозволяють не лише знижувати ризик корупційних зловживань, але й підвищувати ефективність роботи місцевих органів влади. Важливо, щоб стимули були прозорими та обґрунтованими, щоб уникнути упередженого підходу до їх розподілу. Крім того, варто інтегрувати ці стимули у систему оцінки роботи посадовців, що забезпечить їх систематичне використання. У довгостроковій перспективі такі заходи сприятимуть формуванню культури доброчесності та зміцненню довіри громадян до органів місцевого самоврядування.

Таким чином, оптимізація антикорупційної діяльності в органах місцевого самоврядування вимагає комплексного підходу, який поєднує міжнародний досвід, технологічні інновації та підвищення професійного рівня посадовців. Запропоновані напрями сприяють зміцненню прозорості, підзвітності та довіри громадян до влади. Залучення новітніх технологій, таких як блокчейн, здатне мінімізувати ризики фальсифікацій і зловживань. Розвиток громадського контролю і впровадження етичних стандартів формують умови для доброчесності та ефективного управління. Успішна реалізація цих заходів сприятиме формуванню надійної системи місцевого самоврядування, здатної протистояти корупційним викликам.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки.

1. Комплексний аналіз монографій, дисертацій та наукових публікацій свідчить про системний підхід до вивчення проблеми запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. Основна увага зосереджується на вдосконаленні нормативно-правового забезпечення та впровадженні дієвих адміністративно-правових механізмів боротьби з корупцією. Автори досліджень акцентують на значенні міжнародного досвіду, який може бути адаптований до умов України, для підвищення ефективності антикорупційної діяльності. Важливим аспектом є залучення громадськості до процесів прийняття рішень та забезпечення прозорості роботи органів місцевого самоврядування. Дослідники також підкреслюють роль сучасних інформаційних технологій, таких як електронне декларування, у формуванні довіри суспільства до органів влади. Особливу увагу приділено кримінально-правовим та тактичним аспектам розслідування корупційних злочинів, що дозволяє удосконалювати практичні інструменти протидії корупції. Публікації акцентують на проблемах системної корупції, зокрема, у сфері політичної та адміністративної діяльності. Усі дослідження єднає ідея важливості інтегрованого підходу, що поєднує профілактичні, репресивні та освітні заходи. Це формує комплексне бачення шляхів мінімізації корупційних ризиків у місцевому самоврядуванні. Наукові напрацювання створюють фундамент для реформування місцевого самоврядування, спрямованого на забезпечення його ефективності, прозорості та відповідальності.

2. Запобігання корупції вимагає системного підходу, що включає чітке визначення цілей, завдань, принципів, об’єктів і суб’єктів боротьби з цим явищем. Корупція, як складне соціально-правове явище, проявляється у багатьох формах і сферах, що обумовлює необхідність детального аналізу її видів і механізмів протидії. Наукові визначення корупції та запобігання їй підкреслюють важливість врахування етичних, правових і соціальних аспектів

при формуванні антикорупційної політики. Законодавчі підходи визначають основні принципи боротьби з корупцією, серед яких прозорість, підзвітність, невідворотність покарання та незалежність антикорупційних органів. Особлива увага приділяється об'єктам антикорупційної діяльності, які включають корупціогенні фактори, ризики та неправомірну поведінку посадових осіб. Водночас суб'єкти запобігання корупції представлені широким колом інституцій, від органів із загальними повноваженнями до спеціалізованих агентств. Координація між цими суб'єктами є критично важливою для досягнення ефективності антикорупційних заходів. Принципи запобігання корупції формують етичний і правовий фундамент для побудови довіри між громадянами і владою. Злагодженість дій та систематичність у реалізації антикорупційної політики сприяють зниженню корупційних ризиків і забезпеченню стабільного розвитку суспільства.

3. Методологічні підходи до дослідження запобігання корупції дають змогу всебічно аналізувати це явище та формувати ефективні рішення. Системний підхід забезпечує інтеграцію різних аспектів проблеми, тоді як структурно-функціональний спрямований на вивчення механізмів і ролей антикорупційних заходів. Порівняльний підхід дозволяє аналізувати успішні практики різних країн і регіонів, а міждисциплінарний сприяє інтеграції знань із різних галузей. Методи дослідження, такі як експертні оцінки, інтегральні індекси та соціологічні опитування, дають змогу збирати як кількісні, так і якісні дані про ефективність антикорупційної політики. Поєднання цих підходів і методів забезпечує багатовимірний аналіз, що враховує як глобальні, так і локальні контексти. Оцінка запобігання корупції на різних рівнях і в різні часові періоди дає змогу адаптувати стратегії до конкретних умов.

4. Правова регламентація процесу запобігання корупції в Україні є багаторівневою системою, яка включає міжнародні зобов'язання, національне законодавство та підзаконні акти. Основою цієї системи є міжнародні конвенції, такі як Конвенція ООН проти корупції, які закріплюють глобальні стандарти у сфері боротьби з корупцією та забезпечують інтеграцію України у міжнародний

антикорупційний простір. Закони України «Про запобігання корупції» і «Про очищення влади» визначають правові та організаційні механізми попередження корупції, зокрема через фінансовий контроль, люстрацію та захист викривачів. Накази НАЗК деталізують процедури, встановлюючи порядок перевірки декларацій, визначення посад із високим рівнем корупційного ризику та уніфікацію процесів фінансового декларування. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки визначає пріоритети у боротьбі з корупцією, акцентуючи на важливості прозорості, цифровізації послуг та протидії корупції в ключових секторах економіки. Ця стратегія демонструє адаптивність, особливо в умовах воєнного стану, коли важливим стає забезпечення прозорості використання ресурсів. Завдяки гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розвитку внутрішніх механізмів контролю, Україна має змогу зменшити рівень корупції. Водночас залишається важливим підвищення ефективності роботи антикорупційних органів та зміцнення громадського контролю.

5. Запобігання корупції є однією з основних умов розвитку ефективного державного управління та зміцнення довіри громадян до органів влади. Запровадження обмежень щодо використання службового становища, отримання подарунків та сумісництва з іншими видами діяльності є дієвими інструментами для зменшення ризиків зловживань. Забезпечення належного регулювання конфлікту інтересів сприяє збереженню неупередженості та справедливості у прийнятті рішень. Важливою складовою є фінансовий контроль, який дозволяє прозоро відстежувати діяльність посадовців. Захист викривачів корупції формує умови для безпечного викриття порушень та залучення громадян до процесів очищення системи. Дотримання правил етичної поведінки сприяє створенню високих стандартів професійної діяльності чиновників. Встановлення обмежень після завершення діяльності на державній службі зменшує можливості використання отриманих контактів чи впливу у приватних інтересах. Прозорість у використанні ресурсів державних і місцевих органів, зокрема заборона отримання пільг і послуг, забезпечує підзвітність

влади перед суспільством. Інші механізми, зокрема контроль за спільною роботою близьких осіб, посилюють структурну прозорість. Усі ці заходи разом спрямовані на формування середовища доброчесності та забезпечення сталого розвитку демократичних інституцій.

6. Корупція в органах місцевого самоврядування України залишається значною перешкодою на шляху до ефективного управління та розвитку. Аналіз міжнародних індексів показує, що у 2019-2023 роках прогрес був мінімальним, а у 2024 році ситуація навіть погіршилася через вплив воєнного стану. Водночас, національні опитування підтверджують, що більшість громадян сприймають корупцію як системну проблему, проте рівень нетерпимості до неї поступово зростає. Це свідчить про підвищення вимог суспільства до прозорості та підзвітності органів влади. Громадяни вважають, що вирішення проблеми корупції залежить не лише від місцевих органів влади та антикорупційних органів, а й від активної участі громадськості. Однак ефективність цих зусиль наразі обмежена через недостатню координацію та ресурси. Зменшення довіри до правоохоронних органів та інших структур вказує на необхідність посилення їхньої підзвітності та результативності. Для досягнення відчутного прогресу потрібні посилення антикорупційної політики, цифровізація послуг та розширення громадського контролю.

7. Компаративний аналіз зарубіжного досвіду боротьби з корупцією показує, що ключовими складовими успіху є створення ефективних інституцій, прозорість управління та громадська нетерпимість до корупції. Данія демонструє приклад сталості антикорупційних ініціатив через культуру нетерпимості до хабарництва та прозорість в державному секторі. Фінляндія ефективно інтегрує принципи верховенства права та інновації у сфері цифрового урядування. Нова Зеландія і Норвегія досягають високих результатів завдяки незалежним органам розслідування корупції та сприятливому бізнес-середовищу. Сінгапур виділяється жорсткою системою контролю та профілактики корупційних ризиків через аналіз процедур державних установ. Спільним для цих країн є акцент на профілактиці, прозорості та високому рівні довіри громадян до держави. Значну

роль відіграє також громадський контроль та відповідальність за викриття корупції. Використання таких практик дозволяє створити середовище, де корупція стає неприпустимою. Досвід провідних країн є цінним прикладом для впровадження реформ у тих державах, які прагнуть досягти успіху у боротьбі з корупцією. Це підтверджує важливість стратегічного підходу, що базується на інтеграції політичних, правових та соціальних інструментів.

8. Оптимізація антикорупційної діяльності органів місцевого самоврядування є ключовим завданням для підвищення прозорості, ефективності та довіри громадян. Системний підхід до вирішення цієї проблеми включає запровадження міжнародних стандартів, використання інноваційних технологій і підвищення підзвітності посадових осіб. Впровадження блокчейн-технологій допомагає забезпечити надійність даних і зменшити вплив людського чинника на процес прийняття рішень. Розвиток електронних сервісів спрощує доступ до адміністративних послуг і мінімізує корупційні ризики. Важливим є залучення громадськості до моніторингу та аудиту діяльності місцевої влади. Інтеграція етичних стандартів і створення стимулів для доброчесної поведінки сприяють формуванню нової культури управління. Професійний розвиток посадовців через освітні програми підвищує їхню обізнаність у сфері боротьби з корупцією. Зміцнення міжнародного співробітництва дозволяє впроваджувати найкращі практики та залучати фінансову підтримку. Такі заходи допомагають створити надійну систему управління, що відповідає сучасним викликам. Реалізація запропонованих напрямів стане основою для ефективного функціонування місцевого самоврядування і покращення якості життя громадян.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басанцов І. В., Зубарева О. О. Корупція в Україні: сучасні реалії та ефективні засоби протидії : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2016. 113 с.
2. Василевич В. В., Василевська Т. Е., Нестерович В. Ф. та ін. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.
3. Сухонос В. В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах: науково-теоретичні аспекти : монографія. Суми : Унів. кн., 2015. 85 с.
4. Бисага Ю. М., Бєлов Д. М., Берназюк І. М.,. Марцеляк О. В, Натуркач Р. П. Корупція як цивілізаційний феномен: причини та шляхи подолання: монографія. Ужгород : Гельветика, 2016. 199 с.
5. Білецький А. В. Участь громадськості в запобіганні корупційним злочинам в Україні: монографія. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2018. 186 с.
6. Шимон О. М. Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні: монографія. Запорізький національний університет. Запоріжжя : Гельветика, 2020. 167 с.
7. Шевченко М. В. Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами: адміністративно-правовий аспект : монографія. Запорізький національний університет. Запоріжжя : Гельветика, 2020. 211 с.
8. Ортинський В. Л., Гумін О. М., Марисюк К. Б., Сорока С. О., Бучинська О. С. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії корупції: монографія. Національний університет "Львівська політехніка". Київ : Людмила, 2021. 111 с.

9. Кривенко В. В. Кримінологічні засади запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням в органах місцевого самоврядування України : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.08. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2019. 213 с.
10. Шевченко М. В. Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами: адміністративно-правовий аспект: дис. ... д.філософ : 081 - Право. Запорізький національний університет. 2020. 261 с.
11. Заяць Б. Р. Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір: дис. ... д.філософ : 081 - Право. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 210 с.
12. Мисишин О. С. Становлення системи запобігання та протидії політичній корупції в Україні: дис. ... д.філософ : 052. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2024. 210 с.
13. Гречко О. В. Адміністративно-правовий статус суб’єктів протидії корупції в Україні: дис. ... д-ра філософії : 081 Право. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2024. 180 с.
14. Пашкевич Л.А. Удосконалення державних механізмів запобігання і протидії корупції в Україні: досвід держав-членів ЄС : дис. ... д-ра філос. : 281 Публічне управління та адміністрування / Пашкевич Людмила Анатоліївна. Київ, 2023. 241 с.
15. Кохан О. І. Боротьба з корупцією в органах місцевого самоврядування: правові передумови та шляхи подолання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. №82(2). С. 182-186.
16. Румянцев Ю. В. Досвід запобігання корупції в органах місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. *Право та державне управління*. 2017. № 1. С. 231-235.

17. Кривенко В. В. Результати дослідження проблеми запобігання корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням в органах місцевого самоврядування України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 36(2). С. 20-22.
18. Мотліч Ю. О. Деякі особливості тактики огляду при розслідуванні корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. № 66. С. 472-479.
19. Колб О. Г., Пирожик О. В. Депутатське "волонтерство" як корупційний чинник в органах місцевого самоврядування та одна із загроз національній безпеці України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 4. С. 22-33.
20. Карпенко О. О., Кудлінська К. О., Кузнецова К. Є. Запобігання та протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 1. С. 97-103.
21. Прохоров К.О. Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як один із засобів запобігання корупції. *Наука і правоохорона*. 2019. № 4. С. 184-188.
22. Соколовська О. О., Сомсіков К. В. Проведення громадських обговорень проектів регуляторних актів як дієвий механізм запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 8. С. 60-68.
23. Шеремет О. С. Корупція в органах місцевого самоврядування та її запобігання в Україні. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 1. С. 182-192.
24. Кубальський В. Н., Бойко О. О. Кримінально-правові проблеми протидії корупції у системі органів місцевого самоврядування. *Держава і право*. 2018. №82. С. 213-222.
25. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text (дата звернення 11.10.2024).

26. Яковенко С. Б. Сутність корупції та її класифікація. Держава та регіони. 2017. № 1. С. 109-114.
27. Бабенко К. А., Діденко Н. Г., Кондрашова М. В. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навч.-мет. посіб. К. : Грамота, 2015. 184 с.
28. Гарматюк В. О. Теоретично-правові аспекти протидії корупції в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 17-22.
29. Лешанич Л. В., Ціпкал А. М. Корупція в юридичній діяльності та шляхи боротьби з нею. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 78. С. 110-115.
30. Завгородня А. А. Корупції з використанням віртуального простору. *Актуальні проблеми протидії злочинності і корупції*: збірник 3 матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 22 грудня 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С. 54-58.
31. Гура В. В. Корупція: поняття та види, причини виникнення. *Економічний аналіз.* 2022. № 2. С. 73-81.
32. Маслова Я. І. Механізм запобігання корупції: поняття та структура. *Актуальні питання юридичної науки*. 2022. № 1. С. 81-85.
33. Шатрава С. О. Запобігання корупції в діяльності органів національної поліції як необхідна складова антикорупційної політики держави. *Forum Prava*. 2017. № 5. С. 427-434.
34. Красюк Т. В., Зал Д. О. Основні підходи до визначення категорії «корупційні ризики» у сфері праці. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 126-130.
35. Хавронюк М. І., Піскунова О. Б., Москалець Н. В., Хань О. О. Довідник із запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. Київ, ТОВ «Франко Пак», 2024. 138 с.
36. Ковальчук М. О. Поняття та зміст публічного адміністрування запобігання корупції в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 38-41.

37. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 11.10.2024).
38. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Кримінальне право та кримінологія*. 2021. № 1. С. 254-259.
39. Музичук, Е. О. Правові засади протидії корупційним проявам у публічній службі та місце серед них адміністративно- правових норм. *Вісник Кримінологічної Асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 419-428.
40. Романов М. В. Основні засади запобігання корупції. ГО «Харківська правозахисна група». Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. 176 с.
41. Лисодєд О. В. Суб'єкти запобігання корупції: етапи становлення. *Протидія злочинності і корупції* : міжнар. стандарти та досвід України : зб. тез міжнар. конф. (м. Харків, 22 верес. 2021 р.). Харків, 2021. С. 208-212.
42. Бабенко К. А., Діденко Н. Г., Кондрашова М. В., Лазаренко С. Ж., Хрімлі О. Г., Яковець Н. І. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія : навч.-мет. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : «МП Леся», 2016. 236 с.
43. Скобіна І. І., Дубич К. В. Організаційно-правові засади запобігання корупції в державному управлінні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 120-126.
44. Веклич В. О. Правові принципи, адміністративно-правові форми й методи запобігання корупції в Україні. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. 2017. № 5. С. 190-193.
45. Волошенко А. В. Антикорупційний дирижизм: державні регуляторні імперативи протидії системній корупції в Україні: монографія. Київ : Парлам. вид-во, 2018. 392 с.
46. Рудакевич, О. М. Пізнавальний потенціал системного підходу до дослідження політичної корупції. *Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів*: Матер. наук. практ. конф., Одеса, 25 грудня 2016 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 116-119.

47. Сніжко Д. В. Структурно-функціональний підхід до формування правосвідомості у публічних службовців. *State Formation*. 2021. № 1. С. 102-117.
48. Самодай В. П. Корупція: загрози та наслідки для соціуму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. С. 1-8.
49. Лисюк В. С. Міждисциплінарний підхід: сутність і роль у контексті модернізації системи публічного управління економікою. *Бізнес Інформ*. 2021. №10. С. 44-49.
50. Онищенко С. В. Вимірювання та оцінювання рівня корумпованості держави в сучасних умовах. *Економічна безпека держави та суб'єктів господарювання*. 2017. № 3. С. 17-27.
51. Nations in Transit. URL: https://freedomhouse.org/report/nations-transit (дата звернення 21.10.2024).
52. International Country Risk Guide. URL: https://www.prsgroup.com/explore-our-products/icrg/ (дата звернення 21.10.2024).
53. Country Policy and Institutional Assessment. URL: https://databank.worldbank.org/source/country-policy-and-institutional-assessment (дата звернення 21.10.2024).
54. Corruption Perceptions Index. URL: https://www.transparency.org/en/cpi/202 (дата звернення 21.10.2024).
55. Боковиков Ю. В. Механізми протидії корупції. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 56. С. 1-7.
56. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 № 995_c16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 12.11.2024).
57. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 № ETS173. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення 12.11.2024).

58. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 № 994_102. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення 12.11.2024).
59. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 12.11.2024).
60. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення 12.11.2024).
61. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text (дата звернення 12.11.2024).
62. Про очищення влади: закон України від 16.09.2014 за № 1682-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text (дата звернення 12.11.2024).
63. Про державну службу: закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text (дата звернення 12.11.2024).
64. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text (дата звернення 12.11.2024).
65. Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2014#Text (дата звернення 12.11.2024).
66. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України; Стратегія від 20.06.2022 № 2322-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text (дата звернення 12.11.2024).
67. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.11.2023 № 249/23. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1966-23#Text (дата звернення 12.11.2024).

68. Про затвердження Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.01.2021 №26/21. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0158-21#Text (дата звернення 12.11.2024).
69. Про затвердження форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Порядку заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.11.2023 № 252/23. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1965-23#Text (дата звернення 12.11.2024).
70. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: https://nazk.gov.ua/uk/ (дата звернення 18.11.2024).
71. Національне антикорупційне бюро України. URL: https://nabu.gov.ua/ (дата звернення 18.11.2024).
72. Задорожний С. А. Механізми запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. Івано-Франківськ, 2017. 20 с.
73. Абдуллаєв В. А. Роль громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 3. С. 5-13.
74. Стан корупції в Україні 2024: сприйняття, досвід, ставлення. URL: https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2024-spryjniattia-dosvid-stavlennia/ (дата звернення 18.11.2024).
75. Denmark: Overview of Corruption and Anti-Corruption. Transparency International. URL: https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/denmark-overview-of-corruption-and-anti-corruption (дата звернення 22.11.2024).

76. Denmark Corruption Report. The GAN Business Anti-Corruption Portal. URL: https://www.ganintegrity.com/portal/country-profiles/denmark/ (дата звернення 22.11.2024).
77. Uotila J. The Finnish legal system. Helsinki: Finnish Lawyers Pub. Co., 2020. 254 p.
78. Independent Police Conduct Authority of New Zealand. URL: https://www.ipca.govt.nz/ (дата звернення 22.11.2024).
79. ØKOKRIM. Organisasjonen. URL: https://www.okokrim.no/organisasjonen.417053.no.html (дата звернення 22.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Монографічні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні

Автори	Тема	Роль для дослідження
Басанцов І. В., Зубарева О. О.	Корупція в Україні: сучасні реалії та ефективні засоби протидії	Надання концептуальних підходів до адаптації міжнародного досвіду боротьби з корупцією у місцевому самоврядуванні України в умовах євроінтеграційних трансформацій [1].
Василевич В. В., Василевська Т. Е., Нестерович В. Ф. та ін.	Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі	Аналіз законодавчих та організаційних механізмів боротьби з корупцією на місцевому рівні; визначення ролі публічної служби у формуванні ефективної антикорупційної політики [2].
Сухонос В. В.	Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах	Оцінка правових механізмів протидії латентній корупції та рекомендації щодо їх застосування на рівні органів місцевого самоврядування [3].
Бисага Ю. М., Бєлов Д. М., Берназюк І. М., Марцеляк О. В., Натуркач Р. П.	Корупція як цивілізаційний феномен: причини та шляхи подолання	Дослідження історичних передумов корупції та визначення інструментів громадського контролю для запобігання корупційним ризикам у місцевому самоврядуванні [4].
Білецький А. В.	Участь громадськості в запобіганні корупційним злочинам в Україні	Розкриття потенціалу громадськості як ключового суб'єкта антикорупційної діяльності на місцевому рівні, пропозиції щодо підвищення її ефективності у співпраці з органами влади [5].
Шимон О. М.	Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією	Аналіз правового регулювання обмежень і заборон для посадових осіб органів місцевого самоврядування, рекомендації щодо вдосконалення цих механізмів у запобіганні корупції [6].
Шевченко М. В.	Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами	Надання рекомендацій щодо адміністративно-правових заходів боротьби з корупцією, зокрема в контексті діяльності посадовців органів місцевого самоврядування [7].
Ортинський В. Л., Гумін О. М., Марисюк К. Б., Сорока С. О., Бучинська О. С.	Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії корупції	Розгляд відповідності українських антикорупційних заходів міжнародним стандартам та визначення їхньої застосовності до місцевого самоврядування [8].

Додаток Б

Дисертаційні дослідження у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні

Автор	Тема	Роль для дослідження
Кривенко В. В.	Кримінологічні засади запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням в органах місцевого самоврядування України	Обґрунтовує потребу в розширенні повноважень антикорупційної прокуратури, що має значення для вдосконалення механізмів попередження корупції через усунення її причин та умов [9].
Шевченко М. В.	Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами: адміністративно-правовий аспект	Розкриває взаємозв'язок між корупцією та відмиванням злочинних доходів, що є важливим для розуміння шляхів мінімізації ризиків корупції через посилення адміністративно-правових заходів [10].
Заяць Б. Р.	Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування	Зроблено акцент на недостатній нормативній та методологічній базі, що впливає на ефективність інтеграції громадянського суспільства до системи протидії корупції [11].
Мисишин О. С.	Становлення системи запобігання та протидії політичній корупції в Україні	Важлива для розуміння специфіки корупційних ризиків у політичній сфері, що впливають на місцеве самоврядування. Дисертація пропонує підходи до формування системи боротьби з політичною корупцією, яка інтегрується в загальну антикорупційну політику [12].
Гречко О. В.	Адміністративно-правовий статус суб’єктів протидії корупції в Україні	Важлива для вдосконалення правового регулювання діяльності суб'єктів запобігання корупції та координації їх зусиль на рівні місцевого самоврядування [13].
Пашкевич Л. А.	Удосконалення державних механізмів запобігання і протидії корупції в Україні: досвід держав-членів ЄС	Розроблено рекомендації щодо формування негативного ставлення до корупції, забезпечення функціонування інституту викривачів і застосування міжнародних практик на рівні місцевого самоврядування [14].

Додаток В

Наукові публікації у сфері запобігання корупції в місцевому самоврядуванні

Автори	Тема	Роль для дослідження
Кохан О. І.	Боротьба з корупцією в органах місцевого самоврядування: правові передумови та шляхи подолання.	Дослідження визначає основні правові передумови для побудови ефективної системи боротьби з корупцією на місцевому рівні [15].
Румянцев Ю. В.	Досвід запобігання корупції в органах місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.	Аналізує міжнародний досвід, що дозволяє адаптувати найкращі практики для українського контексту [16].
Кривенко В. В.	Результати дослідження проблеми запобігання корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням в органах місцевого самоврядування України.	Оцінює проблеми запобігання корупції в Україні та пропонує конкретні рекомендації для їх вирішення [17].
Мотліч Ю. О.	Деякі особливості тактики огляду при розслідуванні корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування.	Розкриває тактичні аспекти розслідування корупційних злочинів, що сприяє підвищенню ефективності кримінальних розслідувань [18].
Колб О. Г., Пирожик О. В.	Депутатське "волонтерство" як корупційний чинник в органах місцевого самоврядування та одна із загроз національній безпеці України.	Визначає приховані корупційні ризики, пов’язані з діяльністю депутатів, та пропонує шляхи їх мінімізації [19].
Карпенко О. О., Кудлінська К. О., Кузнецова К. Є.	Запобігання та протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування.	Висвітлює основні напрями вдосконалення антикорупційної діяльності в органах місцевої влади [20].
Прохоров К. О.	Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як один із засобів запобігання корупції.	Аналізує важливість електронного декларування як механізму підвищення прозорості в місцевому самоврядуванні [21].
Соколовська О. О., Сомсіков К. В.	Проведення громадських обговорень проектів регуляторних актів як дієвий механізм запобігання корупції в органах місцевого самоврядування.	Вивчає роль громадськості в запобіганні корупції через підвищення прозорості регуляторних рішень [22].
Шеремет О. С.	Корупція в органах місцевого самоврядування та її запобігання в Україні.	Узагальнює основні виклики у протидії корупції на місцевому рівні та пропонує шляхи їх вирішення [23].
Кубальський В. Н., Бойко О. О.	Кримінально-правові проблеми протидії корупції у системі органів місцевого самоврядування.	Висвітлює юридичні аспекти кримінально-правового реагування на корупцію в органах місцевого самоврядування [24].

Додаток Г

Визначення поняття «запобігання корупції» в науковій літературі

Автор	Визначення	Ключові аспекти визначення
Маслова Я. І.	Сукупність дій, що спрямовані на недопущення використання службових повноважень, пов'язаних можливостей для отримання незаконних вигод особами [32, с.84].	Орієнтується на попередження використання службових можливостей для вигоди.
Шатрава С. О.	Частина загальнодержавної антикорупційної політики, що об'єднана національною ідеєю її подолання, полягає у недопущенні її фактів та розповсюдження, вжиття дієвих заходів з відвертання корупції [33, с.430].	Пов'язує запобігання з національною політикою та системним підходом.
Красюк Т. В., Зал Д. О.	Недопущення, завчасне відвернення корупційних діянь [34, с.128].	Фокус на завчасному усуненні корупційних ризиків.
Хавронюк М. І., Піскунова О. Б., Москалець Н. В., Хань О. О.	Система завдань із виявлення та усунення корупційних, пов'язаних з корупцією правопорушень та інших порушень антикорупційного законодавства [35, с.11].	Робить акцент на виявленні та усуненні правопорушень у межах законодавства.
Ковальчук М. О.	Адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації направлених на недопущення спеціальними адміністративними засобами корупційних діянь, що призвели б до суспільно небезпечних діянь для держави і суспільства та відвернули притягнення суб'єктів корупційних діянь від кримінальної відповідальності [36, с.38].	Зосереджується на адміністративних заходах публічної адміністрації.

ДЕКЛАРАЦІЯ
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Литвинець Олександр Дмитрович, магістрант 2 курсу магістратури, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «публічне управління та адміністрування» освітньо-професійна програма «публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти o.d.lytvynets@gmail.com,

підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Публічно-управлінські механізми деінституціалізації корупції в органах державної влади» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) Литвинець О. Д.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (науковий керівник) Глазунов В. В.